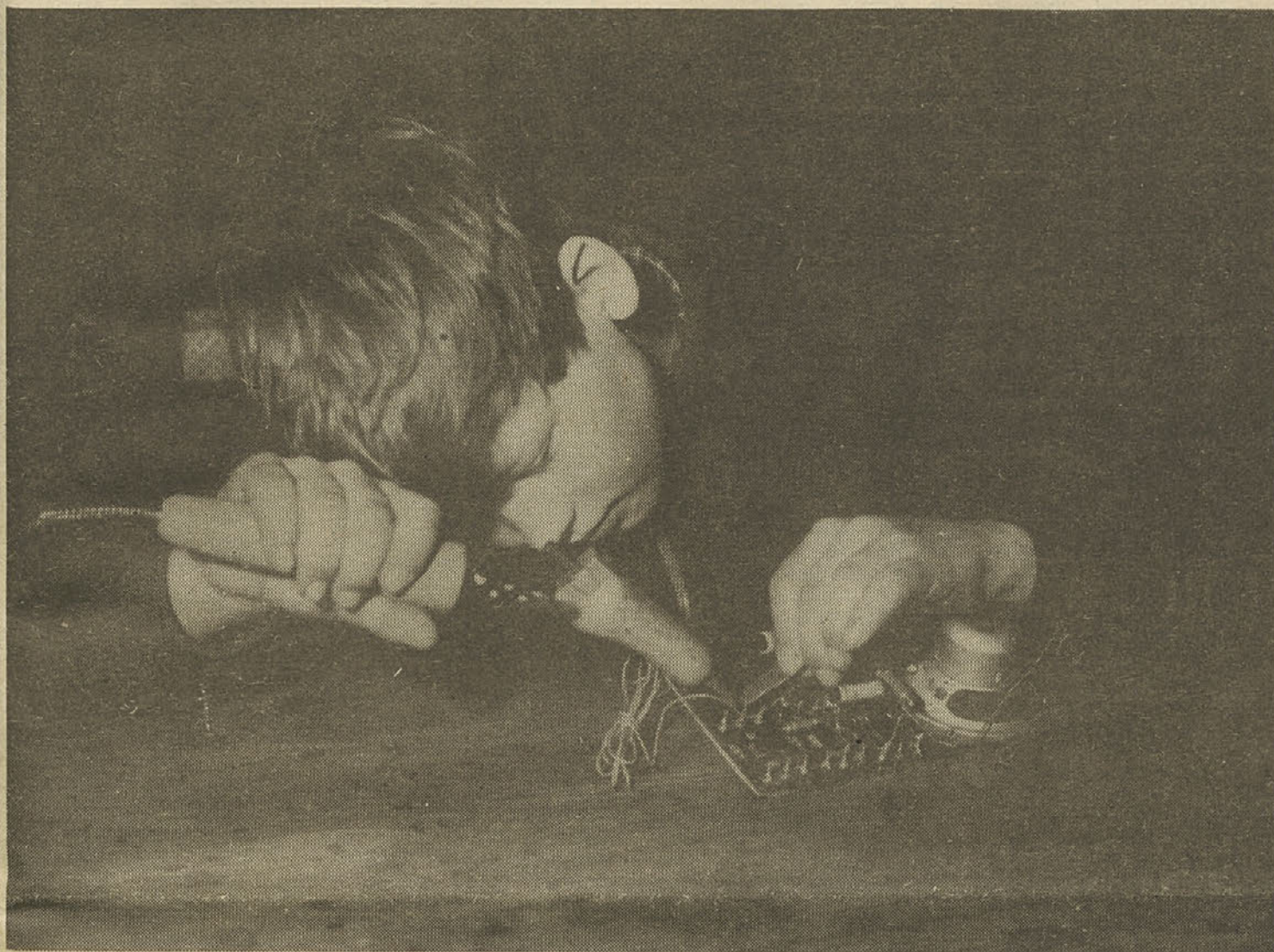

prosvetni delavec

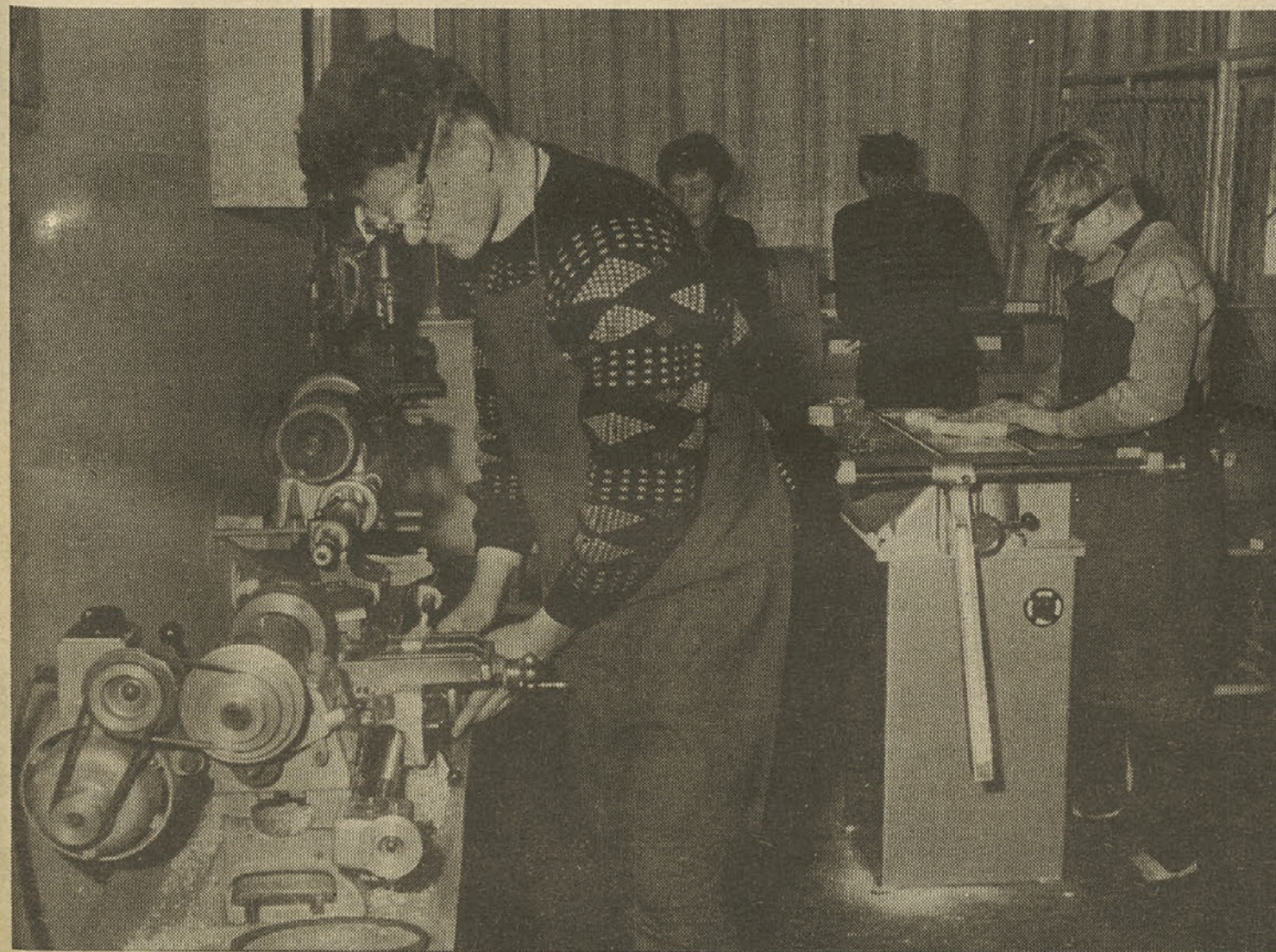
List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih Slovenije

Ljubljana, 21. oktobra 1977 — Številka 17

Šola ima veliko odgovornost pri osebnostnem oblikovanju in pri poklicnem usmerjanju mladine. Svoje delo mora nenehno posodabljati in na vseh stopnjah vzgojnoizobraževalnega sistema uveljavljati ustrezen koncept delovne in politične vzgoje. Šola mora stalno ugotavljati dispozicije in nagnjenja otrok. Posebno pozornost mora posvetiti otrokom, ki so moteni v svojem telesnem in duševnem razvoju in jim pomagati, da uspešno končajo šolanje, se ustrezno poklicno usmerijo, usposobijo in zaposlijo. Z enako pozornostjo mora skrbeti tudi za nadarjene otroke. Izobraževanje mora v prihodnosti čedalje bolj presegati formalne okvire šol in postati pravica delovnih ljudi, ki se bodo obogatili z delovnimi izkušnjami izobraževalni vse življenje ob delu in iz dela. S tem dobiva poklicno usmerjanje novo delovno področje, kjer bo šola morala tesneje sodelovati z združenim delom.

Iz sklepov, sprejetih na letošnjem republiškem posvetu o vlogi poklicnega usmerjanja v združenem delu

Ela Ulrih Atena

Izbira poklica — velika skrb vseh

Poklicno usmerjanje se v dosedanjih družbenih razmerah ni moglo ustrezno uveljaviti. Prav tako se ideja usmerjanja v samem izobraževanju v obstoječem šolskem sistemu — posebej na ravni srednjega in visokega šolstva — ni mogla operativno razviti. Sam vzgojnoizobraževalni sistem namreč ne daje možnosti za uresničitev usmerjanja. Usmerjanje se je zato v glavnem omejilo na informiranje o možnostih nadaljnjega poklicnega izobraževanja in na svetovanje tik pred dokončno izbiro poklica.

V našem dosedanjem vzgojnoizobraževalnem sistemu smo tudi praktično omejili akcije usmerjanja le na informiranje ter svetovanje mladim pri prehajanju iz osnovne šole v srednjo in mogoče še pri prehajanju iz srednje šole v visoko, kjer pa smo se spet omejili le na usmerjanje gimnazijcev. Čimbolj pa so bili programi izobraževanja prilagojeni izobraževanju mladine za posamezne poklice, tem bolj je bila omalovaževana potreba in vloga nadaljnjega usmerjanja za učence, ki so bili v takšne programe vključeni. Pri učencih, ki so se kakor koli že samostojno opredelili za smer nadaljnjega izobraževanja po končani osnovni šoli, ni nihče več preverjal, ali so bile njihove poklicne odločitve ustrezne, ali so ti učenci resnično izbrali pot izobraževanja, ki bo omogočala najustreznejši razvoj njihovih sposobnosti, njihovih posebnih nadarjenosti. Nihče ni preverjal, ali so si izbrali poklic, ki ga bodo lahko uspešno opravljali, še manj pa je kdo preverjal, koliko odločitve učencev ustrezajo potrebam OZD in splošnega družbenega razvoja.

Zato je bilo usmerjanje z vidika populacije učencev zasnovano izrazito partikularistično, razvijalo se je predvsem kot pomoč učencem, ki se samostojno niso uspeli odločiti za poklic. Med drugimi posledicami, ki jih je imela takšna koncepcija usmerjanja, ki smo jo v zadnjih obdobjih resnično že preraščali, želim naglasiti predvsem naslednji dve:

Neustrezne poklicne odločitve učencev so se najprej izražale v velikem osipu tako v srednjih, še bolj pa v višjih in visokih šolah. Vzgojnoizobraževalno dejavnost smo oblikovali ekstenzivno le s predpostavko, da vsi, ki se vključijo v nadaljnje izobraževanje, ne bodo uspeli. Namesto načrtovanja, usmerjanja in vodenja smo pristali na stihijo. Vse tiste, ki so o usmerjanju in z njim povezanim omejevanju vpisa na nekatere vrste šol menili, da je nezakonito, protiustavno in nehumano, pa kaže v zvezi s tem opozoriti še na velike človeške travme in frustracije, ki so jih doživljali vsi, ki v izobraževanju niso uspeli in se mnogi zaradi nezaupanja v svoje moči nikoli več niso vrnili vanj. Tako, če gledamo z vidika učenca in študenta. Mislim pa, da zasluži pozornost tudi množica učiteljev, ki niso bili vselej krivi za neuspeh, vendarle pa je bila nanje naslovljena pogosta družbena kritika zaradi tako velikega osipa. V novih pogojih svobodne menjave dela bo produktivnost učiteljevega dela kriterij za vrednotenje njegovega dela, s tem pa tudi oblikovanja osebnega dohodka. Učni uspeh postaja tako neposreden ekonomski interes vseh delavcev v vzgojnoizobraževalnih organizacijah. To pa pomembno vpliva tudi na funkcijo usmerjanja v izobraževanju, ki že zaradi tega postaja interes in sestavina dela vseh učiteljev.

Druga posledica odsotnosti usmerjanja učencev, usmerjanja, pojmovanega kot najširše družbene akcije in dejavnosti, pa je bilo to, da so vplivali na poklicno odločanje mladine pogosto povsem sekundarni faktorji. Izbira smeri nadaljnjega izobraževanja je bila bolj rezultat vpliva in spodbud okolja kot resničnih sposobnosti mladih, kar je skupaj z neenakimi materialnimi možnostmi družin in različno stopnjo razvitosti okolja povzročalo izrazite razlike v dostopnosti za občane in delovne ljudi.

Ceprav bi lahko navajali še druge posledice partikularistično zasnovanega usmerjanja v dosedanjem vzgojnoizobraževalnem sistemu, lahko že na temelju teh dveh sklenemo, da takšna zasnova usmerjanja ni ustrezala ne posamezniku, še manj pa je ustrezala načrtnemu oblikovanju ter usposabljanju človeških potencialov za naloge našega prihodnjega družbenega razvoja.

Seveda pa ne moremo mimo dejstva, da smo lahko doslej razvili takšno koncepcijo usmerjanja, kot jo je bilo mogoče razviti v danem vzgojnoizobraževalnem sistemu, ki ga moramo čimprej spremeniti. Kaj drugega je utemeljevalo izrazito partikularistično zasnovano usmerjanje kot dejstvo, da smo imeli v dosedanjem sistemu razvito srednje izobraževanje v institucionalno povsem ločene vrste srednjih šol.

Ker je dosedanje usmerjanje izhajalo iz danega vzgojnoizobraževalnega sistema, ni bilo partikularistično le po tem, da je zajelo samo tisto mladino, ki se samostojno ni mogla poklicno opredeliti, temveč, kar je še večja slabost, da je bilo namenjeno le mladini, izključevalo pa je usmerjanje zaposlenih delavcev, ki so se želeli oziroma so se izobraževali ob delu. Izobražena sestava zaposlenih ni takšna, da bi smeli zanemariti usmerjanje že zaposlenih v nadaljnje izobraževanje, četudi ob tem zanemarimo potrebe po izobraževanju v poklicu, ki ga narekuje hiter razvoj znanosti, tehnike in tehnologije. Nasprotno, tako politično sprejeti družbeni dokumenti kakor tudi dosedanja razvitost izobraževanja odraslih opozarja na potrebo, dvigovanje izobražbene ravni zaposlenih in na možnost, da se tudi izobraževanje zaposlenih uskladi s potrebami OZD in združenim delom kot celoto.

Vse to pa nas opozarja, da moramo zasnovo in dejavnost usmerjanja bistveno razširiti in jo razviti kot družbeno pomembno dejavnost, kot široko zasnovano usklajeno akcijo. Seveda so za to potrebne tudi trdne teoretične osnove in strokovni kadri. Sedanje partikularistično zasnovane akcije usmerjanja ne smemo prenesti na družbeno tloriše. Ne gre za to, da bi oblikovali nove kriterije za selekcijo mladine in učencev, ker nam sploh ne gre za selekcijo. Gre nam za to, da čimbolj vsestransko razvijemo vsakega posameznika, da njegov razvoj nenehno usmerjamo v skladu z razvojnimi potrebami združenega dela in razvojem samoupravljanja tako, da se bo vsakdo lahko celotno vključeval v samoupravne in delovne procese in kar najbolj razvil svoje sposobnosti.

Na poti k uresničevanju zakona o združenem delu

Pregled in verifikacija vsebine enotnega samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke in dogovor o izvedbi javne razprave je bila ena izmed osrednjih točk na seji izvršnega odbora republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja letošnjega 12. oktobra.

Enotni samoupravni sporazum naj bi veljal za vsa področja vzgoje in izobraževanja, razen za visoko šolstvo. Poslušali smo poročilo o delu koordinacijskega odbora za samoupravno sporazumevanje in pripravo enotnih osnov samoupravnih sporazumov s področja vzgoje in izobraževanja. Po dveh letih delu, potem ko se je posrečilo najti skupne točke med posameznimi skupinami vzgoje in izobraže-

vanja, so se pokazali tudi obrisi enotnega sporazuma. Odbor je pripravil sedaj že drugi osnutek novega samoupravnega sporazuma, ki je usklajen z zakonom o združenem delu in sindikalno listo za leto 1977. Osnutek še ne vsebuje metodologije vrednotenja delovnih nalog in opravil, členi, ki govorijo o tem, rabijo le za temeljno usmeritev.

O osnutku tega sporazuma bodo razpravljali tudi na območnih posvetih o izvajanju zakona o združenem delu ter izmenjali dosedanje izkušnje. Pripomoček za pripravo novega sistema nagajevanja po delu in rezultatih dela bo tudi gradivo, ki ga objavljamo v današnji številki našega časnika (o delovni in učni obveznosti učiteljev in teze za pripravo pravilnika za delitev dohodka po delu in rezultatih dela).

Člani izvršnega odbora so zelo resno opozarjali, da je že skrajni čas za pripravo osnov za ugotavljanje in merjenje prispevkov posameznikov pri ustvarjanju dohodka. Te naj ne bi bile nekakšni »recepti«, temveč skupna izhodišča, na katerih bo mogoče graditi naprej. Razumljivo je, da bodo morali pri nadaljnjem delu sodelovati vsi delavci, sicer bo še tako »pravilno« napisan akt ostal neživljenjski.

V vzgojnoizobraževalnih organizacijah je (tako kot še marsikje) nujno potrebna pomoč strokovnjakov, saj vemo, da povzroča usklajevanje samoupravnih aktov z zakonom o združenem delu težave celo organizacijam, ki imajo ustrezne strokovne službe. Šole nimajo takih služb, res pa je tudi to, da si na tem področju svedoča menjava dela in nagajevanje po delu še utirata pot. Ob razpravah o nagajevanju po kakovosti so člani izvršnega odbora poudarili, da nagajevanja po delu ne bo mogoče dosledno izpeljati toliko časa, do-

kler tudi šole ne bodo pridobile dohodka glede na kakovost dela. Se pravi, dokler bodo prejemale denar po merilih, v katerih so upoštevane samo razlike glede na obseg dela, ne pa na prizadevnost in uspešnost učiteljevega dela.

Razumljivo je, da se je ob tej temi kolo razprave zaustavilo ob ugotovitvi, da so prosvetni delavci na letošnji lestvici osebnih dohodkov spet na koncu. Osebnih dohodkov bo mogoče valorizirati le v nekaterih občinah, drugod pa bo znižanje življenjske ravni znova tista kritična točka, ki bo zavirala razvoj vzgojnoizobraževalnega dela in poslabševala že tako nezadovoljive kadrovske razmere. Republiški odbor je sestavil komisijo, ki bo to problematiko natančneje preučila, zbrala ustrezne podatke in o tem poročala na prihodnji plenarni seji.

Člani izvršnega odbora so razpravljali tudi o težah za zakonito usmerjenem izobraževanju in se dogovorili za organizacijo razprave po občinah in osnovnih organizacijah sindikata. **MARJANA KUNEJ**

Delo - nenadomestljiva sestavina vzgoje

Posvet o osnovi proizvodno tehničnega predmetnega področja v usmerjenem izobraževanju srednjega šolstva na Zavodu SRS za šolstvo

Usposabljanje ob delu in z delom je temeljni pogoj za napredek izobraževanja. To geslo, ki ga pogosto slišimo, velja tudi za naše srednje šolstvo. Doslej je bilo proizvodno tehnično področje dokaj zanemarjena disciplina izobraževanja in vzgoje, saj je bilo kar 40 odstotkov mladine na srednjih šolah brez tovrstnega izobraževanja. Morda je bilo prav zato premalo zanimanja za proizvodne poklice, saj ni bilo prave povezave med izobraževanjem in delom. Taka povezava pa je brez dvoma pogoj za modernizacijo izobraževalne dejavnosti in za večjo uporabo znanja pri delu. Le v povezavi z združenim delom, s programiranimi dogovori in konstruktivnimi programi dela, pri katerih bi sodelovale organizacije združenega dela, bomo lahko uvažali najsodobnejšo tehnologijo izobraževanja in ne nazadnje, dobili za izobraževanje tudi potreben denar.

V novi zasnovi proizvodno tehničnega predmetnega področja v strukturi skupne programske zasnove usmerjenega izobraževanja dobiva prav to področje novo vlogo in pomen. Najpovemo, da je Zavod SRS za šolstvo pripravil maja 1977 delovno gradivo Programskas zasnova srednjega usmerjenega izobraževanja, ki pomeni korak naprej pri pedagoški didaktičnem oblikovanju novega srednjega šolstva. Gradivo je plod dolgotrajnega dela in usklajevanja s stališči vseh zainteresiranih dejavnikov in dokumenti ter upošteva mnenja in predloge letošnje trimesečne javne razprave.

Kakšno mesto naj bi pripadalo proizvodno tehničnemu področju v novi reformirani srednji šoli, kakšen naj bi bil koncept tega izobraževalnega področja in kakšne ustrezne rešitve glede na stališča obeh republiških partijskih dokumentov za javno razpravo — to so bila temeljna vprašanja, na katera je skušal odgo-

vorniti posvet o osnovi proizvodno tehničnega predmetnega področja, ki ga je pripravil Zavod SRS za šolstvo v sodelovanju s komisijo za idejnopolični vprašanja vzgoje in izobraževanja, kulture in znanosti pri CK ZK Slovenije. Posvet je bil 10. oktobra na Zavodu SRS za šolstvo. Prikazal je vlogo in funkcijo proizvodno tehničnega področja, na temelju teze so pripravili sistematično obravnavo te problematike in grafično prikazali številne rešitve.

Udeleženci so pozorno obdelali izhodišča za oblikovanje smotrov tega področja, izhodišča za njegovo programsko strukturo ob upoštevanju človeka in tehnike v svetu dela, obravnavali so usmeritvene programe in njihove različne oblike. Učencem naj bi omogočili izbiro poklica glede na prikazani družbeno gospodarski razvoj posameznega območja.

Večina razpravljavcev se je zavzela za razpravi strinjala z ugotovitvijo, da je treba dobro pripraviti ustrezne materialne možnosti in kadre ter izkoristiti vse delavnice, ki so na voljo v šolah in v organizacijah združenega dela. Poudarili so, da je treba čimprej začeti z načrtnim dopolnilnim izobraževanjem učiteljev za to področje.

Udeleženci posveta so med drugim opozorili tudi na to, da je od uspešnega izobraževanja na proizvodno tehničen področju precej odvisno kasnejše vključevanje mladih v združeno delo. Izrazili so prepričanje, da bodo izkušnje s tega področja v drugih socialističnih deželah in dobro pripravljena družbenopolitična akcija na domačih tleh pomagale do uspeha pri izobraževanju proizvodno tehničnega predmetnega področja. To področje bo brez dvoma povezovalo delo in izobraževanje in potrdilo, da je delo nenadomestljiva sestavina vzgoje.

TEA DOMINKO

Različna mnenja

Zdaj, ko se pripravlja zakon o usmerjenem izobraževanju, se znova kaže, da so mnenja glede ureditve srednjega šolstva dokaj različna. Nekateri bi želeli dobiti že kar takoj tudi do potankosti izdelana pravila, koliko delovnih izkušenj mora imeti učenec, da lahko napreduje v srednji šoli. Dalje: Ali bo čas dela omejen glede na pridobljeno znanje ali pa bo stalen ne glede na učenceve sposobnosti? In že spet vprašanje: Ali ne bi bil tak način pravih zapostavljanje bistrih? Koliko se bodo organizacije združenega dela zmožne vključiti v uresničevanje zakona o usmerjenem izobraževanju? Zakon jim to obveznost nalaga. Kdo in kdaj jih bo usposobil? (Ne vprašujemo se, koliko si sploh prizadevajo, da bi se vključile — saj doslej v šolstvu tega ni bilo posebno čutiti.) Delo in samoupravljanje sta gotovo elementa, s pomočjo katerih delavec neposredno vpliva na srednje šolstvo in srednješolce.

Tudi na seji Izobraževalne skupnosti Slovenije, dne 11. oktobra, je bila razprava o pripravah na Zakon o usmerjenem izobraževanju ena izmed osrednjih točk. Udeleženci so menili, da ima širši pomen kot prenekan drugi zakon, saj zapolnjuje v našem šolstvu vrzel, ki je že dolgo občutna. Še vedno pa obstaja vprašanje, ali so v gradivu podani vsi bistveni elementi za preobrazbo našega šolstva. In še to: pričakovali smo, da bo šolsko reformo spremljala tudi neke vrste reforma v strukturi dela. Da bosta šolanje za delo in ustvarjalnost v delu postala eno. Naj bi človek delal, kadar bi želel — in se vključil v nadaljnje izobraževanje, kadar bi to želel. Vendar pa se take lepe besede lahko dostikrat izrodijo: podjetje nerado pošilja v šolo ljudi, ki so pridni, vestni in sposobni — ker takšni pri delu najbolj manjkajo. Iz vsakdanje prakse vemo, da si študijski dopust mnogo laže izbere nekdo, ki ne pušča vrzeli za sabo. Vprašanje pa je tudi, kako se naj delavcu šteje čas šolanja v srednji šoli — ali kot delovna doba? Zakaj se potem ne bi prav tako štela tudi tistim, ki redno nadaljujejo šolanje? Takih vprašanj brez odgovora je še več.

V razpravi so poudarili, naj bi srednje šole izobraževale brez osipa. Kdor ne izdeluje, naj se preusmeri drugam — ali pa odide v proizvodnjo. S to bo šolstvo najtesneje povezano in tako ne bi smelo biti težav pri prehajanju iz šole v delovno razmerje. Kaže, da bi potem odpadla nezaposlenost srednješolcev, ki »čakajo« na primerno zaposlitev. Združeno delo bi imelo neposreden vpliv na šolanje in tudi na zaposlovanje učencev.

Vključevanje v srednje šole — še bolj pa na višje šole — je bilo

doslej motivirano predvsem z osebnimi nagnjenji učencev in študentov. Odslej naj bi bila osnovna usmeritev mladega človeka do določenega dela le osnova za izbiro poklica. Od tu dalje pa se s svojimi stremiljenji vključijo v določeno področje združenega dela — in istočasno postane organizacija združenega dela prav toliko zainteresirana za napredek kot učenec ali študent. Seveda pa je zaradi zgodnje poklicne usmeritve prizadevanje za pravilno izbiro poklica posebnega pomena. Prekvalifikacije so možne, vendar za družbo zelo drage. Strokovnjake za pravilno usmerjanje mladine nujno potrebujemo, če hočemo izpeljati usmerjeno izobraževanje.

Učni programi bodo ogrožili srednješolskega sistema (ne več šola kot ustanova). To se pravi, da moramo sočasno z razpravljanjem o zakonu razpravljati tudi o programu, sicer bomo ostali na pol poti. Utrditi zahtevnost programov, njihovo medsebojno povezanost, pa tudi možnosti prehajanja navzgor izpeljati do kraja. Če hočemo biti dosledni, tudi ne smemo ločevati učencev po kategorijah dela — češ, to delo je manj vredno, drugo je bolj cenjeno. Čas je že, da se zavemo: družba kot celota potrebuje vse vrste usmeritev (zajete v nomenklaturi poklicev) in meriti jih moramo z merilom uspešnosti pri delu — ne pa z merili trenutne poklicne mode.

Manjkajo odgovori na konkretna vprašanja. Postopnost uvajanja usmerjenega izobraževanja ni nikjer opredeljena. Kdaj zares začnemo z usmerjenim izobraževanjem? (Kdaj bomo imeli tudi dovolj kadrov, učnih pripomočkov in prostorov?) Novi sistem je zahtevnejši — skrajšano učenje, več praktičnega dela, tehtnejša predavanja, zrasla s sodobnostjo. Ali je zagotovljen denar? »Startali« naj bi v letu 1979. Vendar ne smemo govoriti, kot da pripravljamo zakon o usmerjenem izobraževanju in program za neko drugo deželo, ki se bo pri uresničevanju pač znašla, kakor ve in zna. Vse to pripravljamo sami zase. Zato ne smemo mimo trdnih osnov, materialne zagotovljenosti, če nečemo, da nam reforma ne bo »skopnela«, še preden se bodo ukoreninile nove metode dela.

Organizacije združenega dela bodo v procesu uvajanja usmerjenega izobraževanja odigrale večjo vlogo, kot si morda zdaj predstavljamo. Prav zato je tako pomembno, da že zdaj, ko so v razpravi osnutki, delamo vsi skupaj — tisti, ki so po zakonu odgovorni za šolstvo in oni, ki v prihodnosti prevzemajo to šolstvo kot pripravo na delovanje v združenem delu.

N. MAURER

Vse za otroka

Tak je naslov prireditve, ki bo potekala v Celju od 21. do 28. oktobra pod pokroviteljstvom Zore Tomič, članice ZIS in predsednice Komiteja za zdravstvo in socialno varstvo ter industrije otroške konfekcije Jutranjka iz Sevnice. Prireditve Vse za otroka je logična posledica skrbi za otroka, ki zahteva nenehno spremljanje njegovega razvoja in potreb ter vključevanja v našo samoupravno družbo.

Prireditve bo predstavila otroka v predšolski dobi, učenca v celodnevni šoli in v njegovem domu, spregovorila pa bo tudi o zabavi, rekreaciji, otrokovim ustvarjalnostim in njegovih potrebah. Vsebinska prireditve zajema razstavni del v dvorani Golovec v Celju, kjer bodo naša podjetja prikazala dosežke s področja nege in zdravja, prehrane, konfekcije, literature, varstva otroka, šolske potrebščine in opremo prostorov za otroke; drugi del zajema vzporedne prireditve: seminarje in pogovore, tretji — potrošniški del pa bo prikazal vse, kar je mogoče kupiti in kar potrebujemo za otroka na enem mestu z ugodnimi kreditnimi pogoji. Želja prirediteljev je, da prireditve Vse za otroka kot edina tovrstna v Sloveniji prerasne v osrednjo prireditve za naše otroke tudi v jugoslovanskem prostoru in privabi tudi druge domače in tuje proizvajalce.

Simpozij Informatica 77

V petek, 7. oktobra 1977, se je na Bledu končal 12. jugoslovanski mednarodni simpozij o obravnavanju podatkov INFORMATICA 77, ki ga je organiziralo Slovensko društvo Informatika v sodelovanju z Inštitutom »Jožef Stefan« in Fakulteto za elektrotehniko, Ljubljana. Od ponedeljka do petka je več kot 400 udeležencev iz 16 držav sledilo 250 referatom domačih in tujih strokovnjakov s področja računalništva in informatike. Poleg tega so potekali tudi seminarji izbranih poglavij računalniške znanosti in tehnike. Najbolj žgočim problemom na področju računalništva so bile namenjene posebne razprave za okroglimi mizami. Prireditve je spremljala tudi razstava računalniške literature.

Namen tega srečanja je bil ne le izmenjava mnenj in iskanje načinov obravnave na ozkem strokovnem področju. Problemi računalništva in informatike imajo že širše družbene razsežnosti, zato je naloga vseh nas, zlasti pa strokovnjakov s področja informatike in računalništva, da z znanstvenim in strokovnim načinom obravnave in s prizadevanjem (ob dosedanjem pomanjkanju dogovorov, sredstev, kadrov in politike ter nacionalnega programa razvoja dejavnosti) postavimo temelje in zgradimo sodobne informacijske sisteme na vseh ravneh ter jih povežemo v enoten družbeni informacijski sistem naše republike in Jugoslavije, pa tudi v evropskem in svetovnem prostoru.

Posebno pozornost so zbudile razprave za okroglo mizo. Udeleženci so obravnavali probleme vzgoje in izobraževanja, družbenega sistema informiranja, proizvodne računalniške opreme pri nas in probleme uvajanja mikro-računalniške tehnologije v proizvodne procese.

V razpravah o področju vzgoje in izobraževanja so govorili predvsem o mestu in vlogi računalniške izobrazbe v usmerjenem izobraževanju. Družbeni sistem informiranja zahteva ustrezno usklajitev in osredotočenje sil, ki bi omogočila, da bi lahko izvedli zahtevane naloge v tej zvezi. Če kje, potem nam še posebno v naši družbi ne more biti vseeno, kje in kako nastajajo informacije, kako se prenašajo in uporabljajo, saj so temelj za odločanje na vseh ravneh. Razprava o proizvodnji računalniške opreme v Jugoslaviji je pokazala, da temelji problem predvsem na dilemi med proizvodnjo na osnovi licenc in proizvodnjo na osnovi domačega znanja, to je, lastnega razvoja. Ne le razprava o uvajanju mikroracionalniške tehnologije v proizvodne procese, ampak tudi razprave o mestu in vlogi računalništva v gospodarstvu so opozarjale, da je treba več kot doslej prispevati k povečanju učinkovitosti gospodarstva. V tej zvezi se je pokazal problem mesta in vloge računskih centrov v organizacijah združenega dela. Zaradi pomembnega in občutljivega mesta centra je to pereč problem, ki se ga bo treba lotiti celostno tudi z vidika izobraževanja in izbora kadrov.

Vse te probleme naj bi rešili z dogovarjanjem in ustreznim vzgojnoizobraževalnim procesom na področju računalništva.

Izhodišča za ureditev družbenega informacijskega sistema bodo še letos obravnavali v Izvršnem svetu in v Skupščini SR Slovenije. Na podlagi teh razprav pa mora biti v začetku prihodnjega leta pripravljen tudi predlog za izdajo zakona o družbeni informacijski dejavnosti oziroma sistemu v naši republiki. **MAG. VLADISLAV RAJKO-VIC**

Najljubši učitelj

Tudi letošnji jesen se je končala akcija Najljubši učitelj, ki so jo organizirali Praktična žena, Galaksija, jutranji spored Radia Beograd, kulturno-prosvetna skupnost Srbije, Prosvetni pregled in drugi prosvetni časniki republik in pokrajin.

V štirih letih si je pridobila akcija Najljubši učitelj velik ugled, posebno med prosvetnimi delavci. Tudi učitelji, ki so dobili ta naziv, pravijo, da jim to priznanje največ pomeni. Biti imenovan za najljubšega učitelja pomeni biti res dober delavec, izreden strokovnjak, odličen pedagog, spoštovan in priljubljen v svojem okolju, dejaven na vseh področjih — skratka, biti osebnost.

Letos je bilo za najljubše učitelje predlaganih 150 kandidatov. Žirija, ki so jo sestavljali predsednica Mira Alečković, Slobodan Marković, Smilja Mučibabić, Jože Filo, Ferenc Feher, Novo Vuković, Ljiljana Jokić, Kole Časule in Gordana Majstorović, je sklenila, da prejmejo priznanje najljubši učitelj letos tile prosvetni delavci: LASLU BOGAR (Pačir, SAP Vojvodina), JOŽE BRILEJ (Podčetrtek, SR Slovenija), RADOVAN JOVANOVIĆ (Strmac, SR Srbija), DIMITRIJ KOČOVSKI (Sogle, SR Makedonija), NEDŽIP KRAŠNIČI (Buče, SAP Kosovo), DRAGIŠA MARKOVIĆ (Kopljare, SR Srbija), DRAGICA MARKOVIĆ (Sjenica, SR Srbija), DRAGO SEJDL (Gorička, SR Hrvatska), ZLATOMIR TODOROVIĆ (Stupari, SR BiH) in BOZO TRIFUNOVIC (Tmušić, SR Crna gora).

Slovesnost, na kateri so proglasili najljubše učitelje, je bila 17. oktobra v Narodnem pozorišču v Beogradu. Najljubši učitelji so dobili poleg diplome tudi jubilejni zlatnik s podobo tovariša Tita — darilo zlatarne iz Majdanpeke.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja in Izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirnajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. V. d. direktorja in glavnega urednika Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. Št. tek. računa 50101-601-16915.

Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643

Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Raziskovalna prizadevanja pedagoškega inštituta pri razvijanju vzgojnoizobraževalne prakse

Raziskave za danes in jutri

Težnja, da bi šlo vzgojnoizobraževalno delo v korak z najso-
dobnejšimi dosežki v znanosti, tehniki in družbenem življenju
in da bi čim več prispevalo k razvoju teh področij, postaja v
zadnjih dvajsetih letih vse bolj prevladujoča značilnost sodob-
nih svetovnih gibanj za reformo šole in pouka.

Pedagoški inštitut pri univerzi v Ljubljani se želi s svojim raz-
iskovalnim delom vključevati neposredno v živa dogajanja in
prispevati svoj delež pri graditvi novega, samoupravnega socialis-
tičnega družbi ustreznega vzgojnoizobraževalnega koncepta.
Tega dela se loteva na poseben način, saj gre za raziskovalno
organizacijo, katere naloga je, da s spoznanji pedagoške in dru-
gih znanosti ter s sredstvi znanstvene obravnave osvetljuje
vzgojnoizobraževalne probleme, razvija vzgojnoizobraževalno
prakso na višjo kakovostno raven in odpira njene nove vidike.

Bralce bi radi seznanili z neka-
terimi nalogami iz delovnega
programa inštituta v letošnjem
letu. Program dela vsebuje dvoj-
velikih področij vzgojnoizobra-
ževalne prakse. Prvo področje
zajema bazično vzgojo in izo-
braževanje, drugo pa usmerjeno
izobraževanje in vzgojo. Priza-
devanja na teh dveh področjih
so različna. Pri bazičnem gre
predvsem za nadaljnji razvoj,
izpopolnjevanje in izboljševanje
vzgojnoizobraževalnega proce-
sa, pri usmerjenem izobraževa-
nju pa se šele snuje podoba
vzgojnoizobraževalnega siste-
ma. Zato se naloge na področju
usmerjenega izobraževanja in
vzgoje nanašajo predvsem na ne-
katera pomembnejša vprašanja
preobrazbe srednjega in viso-
kega šolstva v usmerjeno izo-
braževanje ter imajo temeljni
značaj pri oblikovanju refor-
mnega koncepta ali pa predstavl-
jajo uvedbo posameznih sestav-
nih novega vzgojnoizobraževal-
nega sistema.

Na področju bazične vzgoje in
izobraževanja, kjer ločimo
predšolsko in osnovnošolsko
vzgojo, izvajamo v okviru pro-
blematike predšolske vzgoje tri
raziskave, in sicer:

Letos končujemo raziskavo, v
kateri smo izdelali metodične
enote programa intenzifikacije
pri pripravi otrok na šolo. Pre-
verjamo se njihovo izvedljivost
v širši mreži vzgojnovarstvenih
zavodov ter uporabnost v sklopu
predpisanega programa male
šole.

Pripravili smo tudi osnutek
minimalnega programa predšol-

ske vzgoje v krajevni skupnosti,
ki bi ga uporabili pri organizira-
nju predšolske vzgoje za tiste
otroke, ki nimajo možnosti obi-
skovati organiziran vzgojnoizo-
braževalni proces v vzgojnovar-
stvenem zavodu.

Krepitev družbeno organizi-
rane predšolske vzgoje postavlja
pred vzgojnovarstvene ustanove
nove naloge, katerih izvrševanje
je neposredno odvisno tudi od
prostorskih možnosti in opreme
zavodov. Opravljamo raziskavo,
katere temeljni namen je ugotovi-
ti, kako prostor in njegova
opremljenost vplivata na orga-
nizacijo življenja in dela v
vzgojnovarstvenem zavodu.

S področja osnovnošolske
vzgoje naj opozorimo na razi-
skovanje problemov, ki omogo-
čajo nadaljnji razvoj koncepte
in didaktično-metodičnega mo-
dela postopno uvajajoče se ce-
lodnevne šole. Proučujemo in
razvijamo predvsem tiste dejav-
nosti, s katerimi celodnevna
osnovna šola razširja svoj vzgoj-
noizobraževalni program in ima
v primerjavi s šolo s polnedavno
organiziranim poukom pri orga-
niziranju teh dejavnosti večje
možnosti. Taka področja so sa-
mostojno učenje učencev, estet-
ska vzgoja, razvijanje interesov
in pomoč učencem s specifičnimi
učnimi težavami.

Aktivno posega inštitut v
spreminjanje vzgojnoizobraže-
valne prakse tudi pri uvajanju
novega učnega načrta fizike v
osnovno šolo. Pripravljamo di-
daktični paket, ki bo obsegal uč-
benike, priročnike za učitelje,
izbor in pripravo temeljne učne

tehnologije, podrobno didak-
tično obdelavo najpomembnej-
ših tem, izdelavo navodil za nova
učila, navodila za eksperimen-
talno delo učencev in pripravo
nalog objektivnega tipa za
preizkus znanja učencev. V po-
sebni raziskavi pripravljamo
tudi predlog tipske projektne
naloge za preučetev ali gradi-
tev novih prostorov za pouk fizi-
ke.

Raziskovalno se vključuje-
mo v prizadevanja za moderniza-
cijo jezikovnega pouka v
osnovni šoli. Končujemo razi-
skavo o jezikovnem in miselnem
razvoju osnovnošolskega otro-
ka. Na temelju te raziskave
bomo oblikovali pospeševalni
jezikovni program za otroke, ki
pomankljivo obvladajo jezi-
kovna sredstva materinščine. Na
tem področju letos končujemo
še raziskavo o besednem za-
kladu sedemletnega sloven-
skega šolarja.

Drugi pomembnejši proble-
mi, ki jih proučujemo na po-
dročju osnovnošolske vzgoje so
še: poklicni interesi osnovnošol-
cev (dinamika), operativne ak-
cije šolske svetovalne službe,
metoda normalizacije oddelkov
v vzgojnoizobraževalnih zavo-
dih, programirani pouk, po-
klicna in regionalna migracija
učiteljev, obremenjenost učenc-
ev z domačimi nalogami, iden-
tifikacijski vzorci učencev 8. ra-
zreda.

Inštitut doslej kljub neka-
terim poskusom v bistvu ni po-
membneje posegel na področje
vzgoje in izobraževanja na sred-
nji in visoki stopnji. Obstaja ve-
lika vrzel zlasti danes, ko se ce-
lotni sistem vzgoje in izobraže-
vanja po osnovni šoli v temeljih
spreminja, kar povzroča ne
samo na raziskovalni, marveč
tudi na vseh drugih ravneh pe-
dagoške obravnave precejšnje
probleme. V zadnjem času se je
inštitut odločil, da usmeri tudi
na to področje.

AKTUALNO IN UPO- RABNO

Omeniti moramo, da naši de-
lavci sodelujejo neposredno v
delovni skupini za pripravo za-

kona o usmerjenem izobraževa-
nju, nekatere teze zakona pa
smo pripravljali tudi na inštitu-
tu. Sodelujemo tudi v komisiji za
spremljanje uvajanja reforme
izobraževanja pedagoških de-
lavcev.

S tega aktualnega področja
opravljamo letos te raziskave.
— V eni od raziskav izdelu-
jemo prognozo okvirnih potreb
po strokovnih delavcih do leta
2000 na podlagi predvidevanj
dolgoročnega družbeno gospo-
darskega razvoja naše republi-
ke.

— Velike reformne spre-
membe silijo k analizi preteklo-
sti. Dinamika razvojnih spre-
memb na področju šolstva po
osvoboditvi je bila ves čas očit-
na. Analiza razvojnih posebnosti
z vidika normativne dejavnosti
demokratizacije šolstva nam
bo dala spoznanja za boljše ob-
vladovanje in usmerjanje ra-
zvoja šolstva.

— V tem trenutku je ak-
tualna izdelava učnih načrtov za
usmerjeno izobraževanje. Seda-
nja praksa izdelovanja učnih na-
črtov pri nas je z znanstvenega
vidika samo na ravni domnev, in
to tako glede namenske ustreznosti
kot glede učne zmogljivosti
učencev. Temeljni namen razi-
skave je opredeliti teoretično
utemeljene postopke za so-
dobno programsko načrtovanje
nasploš, posebej pa v usmerje-
nem izobraževanju z vidika po-
treb združenega dela.

— Na podlagi izhodišč kon-
cepte usmerjenega izobraže-
vanja in potreb združenega dela
oblikujemo model usmerjenega
izobraževanja za potrebe rudar-
stva, kjer si prizadevamo konci-
pirati delo in izobraževanje kot
enoten proces oblikovanja
osebnosti. Nakazali bomo mož-
nosti aplikacije modela za
usmerjeno izobraževanje v dru-
gih smereh.

— Usklajevanje in povezo-
vanje dejavnosti v centrih
usmerjenega izobraževanja bo
nujno zahtevalo nekatere stro-
kovne službe, ki bodo sposobne
reševati razne strokovne pro-
bleme. Začenjamo raziskavo, v
kateri bomo najprej ugotavljali,
katere oblike strokovnega dela
so potrebne ter na podlagi teh
ugotovitev oblikovati ustrezni
model ali več modelov teh stro-
kovnih služb, jih uvesti v prakso
in verificirati njihovo družbeno
ter vzgojnoizobraževalno vred-
nost.

Stojan Kerbler, Mladi

— V raziskavi metod dela pri
pouku predmeta samoupravlja-
nje s temelji marksizma, bi radi
oblikovali najboljše modele nji-
hovitih kombinacij, ki bi jih ka-
sneje lahko uporabljali vsi učite-
lji. Rezultati raziskave bodo
uporabni za izdelavo metodike
tega predmeta.

— Letos končujemo raziska-
vo, katere namen je bil ugotovi-
ti, kateri ukrepi za individualiza-
cijo pouka, ki so razviti v so-
dobni didaktiki, najbolj prispe-
vajo k optimalnemu odnosu med
razvijalno in dopolnilno funkcijo
individualizacije pouka.

ODZIV NA PROBLEME IN DOGAJANJA

Preobrazba srednjega in viso-
kega šolstva v usmerjeno izo-
braževanje terja poleg vsestran-
skega družbenega napora tudi
poglobljeno teoretično osmisli-
tev, da bi novo zamisel bolje in
lažje razvijali v sistemu vzgoje in
izobraževanja ter jo uvajali v
neposredno vzgojnoizobraže-
valno prakso. V posebni nalogi
smo na teoretični ravni obdelali
nekaj temeljnih sestavin kon-
cepte usmerjenega izobraže-
vanja s stališča pedagoških impli-
kacij, kar pomeni za inštitut za-
četek bolj poglobljenega teore-
tičnega dela tudi na področju
usmerjenega izobraževanja in

vzgoje. Želeli bi, da bi to naše
delo, ki bo objavljeno v prvi šte-
vilki zbornika pedagoškega inš-
tituta, prispevalo tudi k razvija-
nju zavesti o preobrazbi vzgoje
in izobraževanja med delavci v
pedagoški praksi.

Poleg raziskav iz obeh podro-
čij vzgojnoizobraževalne prak-
se, ki zahtevajo ponavadi daljši
čas izvedbe, načrtuje inštitut
vsako leto tudi več drugih oblik
dela, s katerimi se želi hitreje
odzivati na probleme in dogaja-
nja, in sicer: ekspertize in stro-
kovna posvetovanja z aktualno
tematiko, vključevanje v opera-
tivna telesa za uvedbo in izvedbo
reform, organizacija seminar-
jev za usposabljanje pedagoških
delavcev v okviru načrtovanih
raziskav, publicistična dejav-
nost.

Najpomembnejše pri delu inš-
tituta je, da njegov program
ovrednoti in sprejme za svojega
združeno delo, in ne nazadnje
samo vzgojnoizobraževalno po-
dročje, ki je vir problemov, baza
in njegov dragocen pomočnik,
mimo katerega si ni mogoče za-
mišljati smisla in rezultatov razi-
skovalnega dela. Le s skupnimi
močmi in tesnim sodelovanjem
lahko spreminjamo vzgojnoizo-
braževalno prakso.
mag. MAJDA URŠIČ-
PLESTENJAK

Ideja usmerjanja v sistemu usmerjenega izobraževanja in šolsko svetovalno delo

Letos je bilo v Portorožu od 28. do 30. septembra deseto po-
svetovanje šolskih psihologov, pedagogov in socialnih delav-
cev. Delovni naslov posvetovanja je bil: **Ideja usmerjanja v si-
stemu usmerjenega izobraževanja in šolsko svetovalno delo.**
Posvetovanje je bilo pod pokroviteljstvom Komiteja za vzgojo
in izobraževanje SR Slovenije, v sodelovanju z nekaterimi re-
publičnimi institucijami pa ga je pripravil Pedagoški inštitut
Ljubljanske univerze. Izmed 350 udeležencev iz vse Jugoslavije
jih je bilo največ iz SR Slovenije. Posvetovanja so se udeležili
tudi predstavniki JLA in vojaških šol, ki so pripravili kako-
vostne referate.

Uvodni referat je podala predsednica Komiteja za vzgojo in
izobraževanje SR Slovenije Ela Urlih-Atena, in sicer z naslo-
vom: **Ideja usmerjanja v družbeni preobrazbi vzgoje in izobra-
ževanja.**

Vseh referatov je bilo več kot
70; glede na vsebino smo jih
lahko razdelili na planarne in
sekcijske. V skladu z razporedi-
tvijo referatov je bilo organizi-
rano tudi delo na posvetovanju
— na plenarno in sekcijско de-
o. V plenarnih referatih so i-
stopajoči spregovorili o i-
usmerjanja v vzgojno-izobraže-
valnem procesu, o pomenu
usmerjanja mladega človeka za
njegov vsestranski razvoj, o so-
cialno ekonomskih in tehnolo-
ških determinantah usmerjanja
in o organizaciji strokovnih služb
v sistemu usmerjenega izobraže-
vanja.

Sekcijski referati so bili razvrš-
čeni v tele teme:

— Delo-usmerjanje-vzgoja in
izobraževanje

— vloga pedagoško psiholo-
ške službe v poklicnem usmerja-
nju

— akcije in postopki dela šol-
skih psihologov, šolskih pedago-

gov in šolskih socialnih delavcev.

Glede na temeljno usmeritev
posvetovanja so poročevalci na
prvi sekciji posvetili največ časa
vprašanju poklicnega usmerja-
nja na različnih stopnjah šol.
Udeleženci iz vseh republik in
pokrajin so obdelali različne vi-
dike problema, ki predstavlja
danes eno bistvenih vsebin
usmerjenega izobraževanja. Lo-
tevali so se tehle vprašanj; druž-
bene determinante usmerjenega
izobraževanja, razvijanja intere-
sov učencev, odkrivanje intere-
sov, psihometrija v poklicnem
usmerjanju, vloga poklicnega
usmerjanja v novih razmerah z
vidika usmerjanja v vojaške šole,
usmerjanje nekoč in danes itd.
Posvetovanje je pokazalo, da je
kljub različnim možnostim v po-
sameznih republikah in pokraji-
nah bistvena problematika zelo
podobna in da je marsikaj mo-
goče reševati po vsej Jugoslaviji
enako.

Druga sekcija je podrobneje
obravnavala vlogo pedagoško
psihološke službe v poklicnem
usmerjanju. Že naslovi referatov
so dokazovali, da šolsko sveto-
valno delo šele nastaja. Refer-
enti so predstavili posebne pro-
bleme, kot so npr. problemi šol-
skega svetovalnega dela, neka-
tera vprašanja šolskega sveto-
valnega dela, dileme šolskega
svetovalnega dela, problemi sveto-
valnega dela v vojaških šolah
itd. Razprave o tej problematiki
opozarjajo, da je še veliko vpra-
šanj, ki jih ne more reševati vsak
delavec posamično, ampak so
potrebna posvetovanja in izme-
njava izkušenj. Prav zato so po-
sveti, kakšen je bil v Portorožu,
tako zelo koristni.

Delo sekcije je ponovno potr-
dilo spoznanje, da predstavlja
jugoslovanska družba tudi v tej
dejavnosti celoto, saj so bili refe-
rati enako aktualni za vse udele-
žence ne glede na to, iz katere
republike ali pokrajine so bili av-
torji.

PRAKSA NAJBOLJŠE ME- RILO

Tretja sekcija je obravnavala
temo: Akcije in postopki šol-
skega svetovalnega dela. Že na-
slov pove, da so bili v sekcijo raz-
porejeni referati, ki so zajemali
bistveno vsebino vsega šolskega
svetovalnega dela. Povedano na
kratko: v sekciji so razpravljali o
tem, kaj šolski svetovalni delavci
delajo in kaj naj bi delali. Na po-
svetu se je pokazalo, da je kljub
dobrim študijam o zasnovi in
vsebini dela še vedno najboljše
merilo praksa.

KAKŠNA NAJ BI BILA VSE- BINA DELA ŠOLSKIH SVETO- VALNIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE?

Referati so jo opredelili tako-
le:

Delo s šolskimi novinci, zato
da bi pomagali učencem in učite-
ljem pri hitrejšem vključevanju v
sistematično načrtovano šolsko
delo in pri prilagajanju na novo
socialno okolje.

Eno pomembnih področij je
tudi delo z razvojno motenimi
otroki. Današnja šola naj bi izlo-
čala iz rednega programa dela
otroke z večjimi razvojnimi mo-
tnjami, načelno pa naj bi si priza-
devali doseči, da bi otrok ostal v
rednem šolskem okolju. Vsako
selektivno razvrščanje, čeprav je
njegov namen otroku posebej
pomagati vključuje namreč tudi
element razlikovanja v socialni
adaptaciji. Spričo velike delovne
obremenitve pa ne moremo učitel-
ja še posebej obremenjevati s
takimi posebnimi nalogami, če-
tudi bi mu omogočili nenehno
dodatno izobraževanje ob delu.
Prav zato so potrebni šolski stro-
kovni delavci, ki se posvečajo ra-
zvojno motenim otrokom bolj
individualno.

Bistven delež v programu sveto-
valnih delavcev na šolah pred-
stavlja poklicno usmerjanje, zato
je bila tej problematiki name-
njena samostojna sekcija. Na
tem področju dela se morajo sve-
tovalni delavci temeljito priza-
devati za uresničitev ideje
usmerjenega izobraževanja.

Svetovalni delavci na šolah že

sedaj dosegajo lepe uspehe pri
razvoju vzgojnoizobraževalnega
dela kot sistema dela. Referenti
so obdelali vprašanja o razvoju
samoupravnih odnosov, vlogo
dejavnikov, ki ovirajo razvoj
osebnosti, izkušnje pedagoško
posvetovalnega dela z učitelji itd.
Udeleženci posvetovanja so
poudarjali predvsem vprašanje,
kako razvijati temeljne katego-
rije šolskega svetovalnega dela v
skladu z novjšimi spoznanji re-
levantnih družbenih ved. Ker je to
področje nekoliko tesneje pove-
zano z vlogo šolskega pedagoga,
so bili tudi referenti povečini pe-
dagogi.

OD NAČELA K URESNIČITVI

V prihodnji šoli bo treba po-
glabljalati tudi delo s starši. Da-
našnja in jutrišnja šola bo morala
sodelovati z njimi precej bolj kot
doslej, predvsem glede vprašanj
življenja in dela šole. Na posvetu
se je ponovno pokazalo, da je od
sprejetega načela do praktične
uresnitve velik korak, saj se je
tega vprašanja lotilo malo refe-
rentov. Res pa je, da je bil v ne-
katerih referatih tudi ta problem
temeljito strokovno zaobsežen.
Praksa je pokazala odlične do-
sežke tam, kjer je delo s starši ra-
zvito na strokovni ravni. Hkrati
je bilo očitno, da je to področje
strokovno zahtevno, kajti poz-
nati moramo ne le šolo, temveč
tudi kraj, gospodarstvo, družbe-
nopolično življenje okolja, an-
dragoške načine dela itd. Delo s
starši danes ne sme biti le eno-
smerna frontalna komunikacija o
tem, »kakšen je razred« in kak-
šen uspeh je dosegel posamezen

učenec pri predmetih, temveč se
mora razviti v trajno medse-
bojno sodelovanje šole in star-
šev.

Nadaljnje področje dela je
analitično delo. Vzgojnoizobra-
ževalne organizacije morajo
analitično spremljati svoje delo
in glede na ugotovljene rezultate
izboljševati svoje delo. Taka de-
javnost pa je očitno že tudi začr-
tana v programih svetovalnih
delavcev v vsej Jugoslaviji. Za
sedaj se je lotevajo le bolj izku-
šeni svetovalni delavci, saj je to-
vrstno delo zelo zahtevno: pre-
den se lotimo analize, moramo
poznati celotno dinamiko odno-
sov in delovnih procesov šole.

Navedena delovna področja
so nastala po empirični poti in so
prav zato sestavni del progra-
mov svetovalnih delavcev vseh
republik in pokrajin. Razlike ali
posebnosti, ki so odsev republi-
ških, regionalnih ali krajevnih
razmer, v resnici le obogatijo
vsebino skupnih programov,
zato so posveti na zvezni ravni
tako zelo potrebni.

Udeleženci so menili, naj
bodo jugoslovanski posveti o
šolskem svetovalnem delu stalna
oblika medsebojnega sodelova-
nja in strokovnega dopolnjeva-
nja, če hočemo, da bodo sveto-
valni delavci dobro opravili
svoje naloge pri razvoju usmer-
jenega izobraževanja. Zvrstili
naj bi se na določen čas v različ-
nih republikah in pokrajinah.
Letos je bila na vrsti SR Sloveni-
ja, kot organizator pa Pedagoški
inštitut, ki je svojo nalogo po
mnenju udeležencev uspešno iz-
peljal.
JOŽE TRČEK

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost Radovljica

Za gospodarno poslovanje

— Pri primerjavi osebnih dohodkov na pogojno ne kvalificiranega delavca oziroma poprečnih osebnih dohodkov na delavca v radovljiški občini — je proti koncu našega pogovora rekla tajnica občinske izobraževalne skupnosti Radovljica Kati Bem — smo ugotovili, da prosvetni delavci z osebnimi dohodki spet močno zaostajajo za delavci v industriji, trgovini, družbenih službah itn. Zato ni nenavadno, da sprašujejo, kdaj bo izvedla valorizacija osebnih dohodkov prosvetnim delavcem, posebno še, če upoštevamo znatno zvišanje življenjskih stroškov v preteklih mesecih.

Občinske izobraževalne skupnosti, skušajo na razne načine gospodarno organizirati in izvajati dejavnost osnovnih šol, v skladu s standardi in normativi, ki so jih sprejeli na republiški izobraževalni skupnosti.

V občini Radovljica so se resno spoprijeli s tem problemom. Želijo, da bi nastalo med šolami v občini ravnotežje v razmerah dela in stalnost količine dela. V čem je problem?

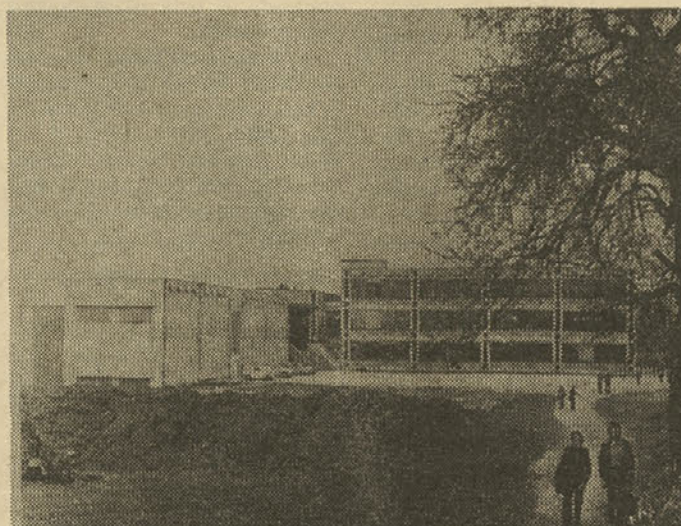
— V radovljiški občini imamo poleg večjih, osrednjih osnovnih šol s podružnicami (Radovljica) tudi nekaj manjših osnovnih šol (Lipnica, Lesce, Gorje), kjer število otrok iz leta v leto »niha«. V kakem razredu jih je preveč za en oddelček in le dva, trije učenci premalo za dva oddelka. To nihanje števila učencev seveda povzroča resne težave vodstvom šol pri razporejanju učiteljev in pri zaposlovanju ravnatelja in tehničnega osebja. Medtem ko je v radovljiški šoli poprečno 26 do 28 učencev v oddelku, jih je v manjših šolah od 16 do 20. Ob tem nastajajo različni pogoji dela in temu primerno plačevanje za delo šol. Manjše šole prihajajo v precejšnje težave.

Pomanjkanje učencev v razredih so nekatere šole reševale tako, da so si sposodile nekaj učencev s šolskega okoliša sosednje šole. Izvršni odbor občinske izobraževalne skupnosti meni, da to ni primerna oblika reševanja te problematike, predvsem, ker nas novi oddelček, kot na primer v Lescah, stane okrog 200 tisoč din. Tega nismo predvidevali.

Zaradi takega položaja je naš izvršni odbor sprejel sklep, da oblikuje posebno komisijo, ki bo pripravila predloge za spremembo šolskih okolišev nekaterih šol.

V radovljiški občini ne namenijo posebne pozornosti le šolanju otrok, ampak tudi izobraževanju odraslih. K temu jih vodi tudi slaba kadrovska sestava delavcev. Ker s tradicionalnimi oblikami šolanja odraslih niso imeli večjih uspehov, so se skupaj z delavsko univerzo odločili za kombinirano dopisno seminarско obliko osnovnega šolanja delavcev. Zanj prispeva denar občinska izobraževalna skupnost in delovne organizacije. Medtem ko so prejšnja leta zbrali za večerno osnovno šolo le okrog 25 kandidatov, je sedaj vključenih okrog 165 delavcev in delavk v osnovno šolo za odrasle. To je podatek, ki so ga še kako veselili (Foto: S. J.)

Vodstvom osnovnih šol in občinski izobraževalni skupnosti Radovljica povzročajo resne težave ravne strehe na nekaterih šolah. V Lipnici, Radovljici in Bledu so to prava sita, ki bodo zahtevala najverjetneje gradnjo novih streh dvokapnic, s katerimi bodo zaščitili tudi ostali, v lesene opaže, odeti del šol. Na občinski izobraževalni skupnosti ne vedo, na koga naj se jezijo, na arhitekto ali izvajalce; na sliki nova šola v Radovljici, na kateri zaradi ravne strehe izredno hitro propadajo leseni opaži — (Foto: S. J.)

K takemu izenačevanju števila učencev v oddelkih nas vodi tudi prostor, ki je na voljo v naših osrednjih šolah. Letos in v naslednjih letih se bodo izboljšale prostorske razmere tudi na podružničnih šolah.

Kot smo že zapisali, so v radovljiški občini v preteklih letih dobili vse osrednje šole nove ali posodobljene šolske zgradbe. Podatek je razveseljiv, posebno, če dodamo, da imajo tudi telovadnice. Novi prostori zahtevajo več denarja za vzdrževanje in amortizacijo. Ker ni mogoče iz leta v leto nenadzorovano večati prispevne stopnje za izobraževanje,

nje, so se odločili, da letos in leta 1978 ne bodo širili programa. Domenili so se, da ne bodo odprli novih oddelkov podaljšane bivanja oziroma celodnevne šole, ne bodo širili programe glasbene šole itn. Žal obravnavajo prav izvajalci večkrat ta dogovor zgolj kot popisan list papirja. Tako se je zgodilo, da sta posebna osnovna šola in zavod Matevž Langus združili delo z logopedom, da nekatere šole, brez poprejšnje raziskave o možnostih notranje reorganizacije, odpirajo nove oddelke itn. Ob tem ni prav, da vedno razmišljajo le o količini dejavnosti, vse premalo pa o kakovosti dela. STANE JESENOVEC

Na Jesenicah že več let uspešno dela glasbena šola. Na njej so vpisani učenci raznih starosti, ki sicer redno obiskujejo druge šole, glasba pa jim je dopolnilo k njihovi splošno obvezni šolski vzgoji. V šoli se uče več instrumentov, med njimi tudi violine, klavirja, harmonike in drugih. Pri tem so zelo vztrajni in prizadevni harmonikarji, ki sestavljajo tudi svoj zbor. Prizadevno in uspešno ga vodi ravnatelj šole, kompozist prof. Janko Pribošič. Ob tem naj povemo tudi to, da vodi tov. Pribošič na Jesenicah tudi mladinski pevski zbor Blaž Arnič, ki je imel doslej že številne nastope doma in v tujini. Na sliki je harmonikarski zbor glasbene šole Jesenice (Foto: B. B.)

Ko smo obiskali kranjskogorsko celodnevno osnovno šolo, so vsi hvalili šest marljivih delavk v kuhinji. Kljub temu da sedaj delajo še v neprimernem prostoru, je hrana izredno kakovostna. Sedaj plačujejo za kosila 198,00 din, za malico pa 35,00 din. (Foto S. J.)

Slovenske celodnevne šole: Kranjska gora

Poprečno šestdeset nadur

Od 1. septembra leta 1976, ko so v Kranjski gori uvedli celodnevno osnovno šolo, se je na tej šoli marsikaj spremenilo. Predvsem na boljše. Vendar še vedno ni vse tako, kot si želijo učitelji in učenci. Šola je namreč daleč od večjih industrijskih krajev in v dolini, ki ne slovi po kulturni in društveni dejavnosti.

Naj naštejemo izboljšave. Za potrebe šole so dobili štiri nova stanovanja v Kranjski gori in zato tudi nekaj učiteljev in učiteljic.

Za mentorstvo v interesnih dejavnostih se je posrečilo privabiti nekaj domačinov in tudi Jeseničanov. Uredili so šolsko knjižnico in jedilnico, nova kuhinja pa čaka le še na opremo.

Marsikaj pa še manjka, da bi potekalo delo na šoli bolj sproščeno in da učitelji in učiteljice (sedaj jih je 16), ne bi bili tako zelo obremenjeni. Potrebovali bi učitelja za glasbeni pouk od 1. do 8. razreda, učitelja za tehnični pouk ter učitelja za gospodinjstvo in šolsko prehrano. Tudi nekaj novih mentorjev iz bližnjih vasi in Jesenic si želijo. Predvsem zato, da ne bi bile interesne dejavnosti preveč podobne sedanjim šolskim krožkom, ki jih vodijo učitelji. Pa tudi zato, da bi nekoliko razbremenili zaposlene, saj se jim nabere mesečno obredni obveznosti še do 60 nadur. To je preveč, saj se morajo ob vsem delu na šoli nanje tudi pripraviti.

Še dva resna problema sta. Bojijo se, da jim občinska izobraževalna skupnost ne bo mogla zagotoviti denarja za plačilo zunanjih mentorjev, premalo denarja imajo tudi za materialne izdatke. Zaradi velike površine šolskih prostorov porabijo ogromno dragega kuriva. Tako so imeli do sedaj že dve leti izgubo. Prvo leto so jo krili sami iz lastnih skladov.

Drugo leto so primaknile svoj delež tudi druge temeljne organizacije združenega dela Vzgojnoizobraževalnega zavoda Jesenice. Kako bo letos, ne vedo. Predvidoma bodo imeli 260 tisoč din izgube. Na to so opozorili občinsko izobraževalno skupnost in pogodbo z njo podpisali s pripombo, da zato, ker imajo le-te vsa leta enako stališče do njihovega objektivnega problema (8 do 9 mesecev je kurilna sezona) ne prevzamejo odgovornosti za finančni položaj ob koncu leta.

snejše sodelovanje med učitelji posameznih predmetov ter med učenci in učitelji.

Zanimivost celodnevne osnovne šole v Kranjski gori je tudi tako imenovano »družinsko kosilo«. Ob mizi je šest učencev in učenk, ki imajo na voljo jušnik, skledo in potreben jedilni pribor s prtom. Sami pripravijo in pospravijo mizo. Dežurni jim pripeljejo hrano. V enem letu se je močno popravilo vedenje učencev ob mizah. Dodamo naj še to, da je hrana kalorična, pri-

Učenci celodnevne osnovne šole Kranjska gora sodelujejo poprečno v dveh interesnih dejavnostih. Želijo, da bi jih vodilo več zunanjih sodelavcev. Tako bi razbremenili njihove učitelje in popestrili program dela na šoli — (Foto: S. J.)

NEKATERE POSEBNOSTI

Delavce, ki so zaposleni na 52 celodnevni šolah s 393 oddelki in 9922 učenci v 34 slovenskih občinah gotovo posebno zanima, kakšen delovnik imajo njihovi kolegi in kolegice. V Kranjski gori — sem hodijo otroci od Srednjega vrha, Martuljka do Rateč — so morali delavnik prilagoditi voznemu redu šolskega avtobusa. Tako prično višji razredi pouk od 7.30 in ga končajo ob 15.45; učenci 1., 2. in 3. razreda (za 4. razred nimamo podatka) pa ob 8.20. Šola obiskuje v 11 oddelkih 281 otrok. V oddelkih je od 30. do 32 otrok v 1. in 8. razredu ter 20 do 24 otrok v drugih razredih. Razumljivo je, da je prvi razred pretežen. Učiteljica ima precejšnje težave, da lahko izpolni vse vzgojne in izobraževalne naloge.

Po štirih učnih urah sledi 20-minutni rekreacijski odmor, med katerim vsi učenci zapustijo šolo. Med samostojnim učenjem, razdeljen je na tri dele, rešujejo učenci naloge, ki so jih dobili pri posameznih predmetih. Učitelji, ki jim pomagajo pri delu, se sedaj zanimajo za snov vseh predmetov, razrednikom pa je omogočen celoten pregled nad obravnavano snovjo. Samostojno učenje je vzpostavilo te-

merno izbrana in da starši negodujejo, ker so se začeli otroci pritoževati nad hrano doma.

Po prostem času ob 13.45 (pozimi smučanje, sicer pa sprehod v naravo, igre na igrišču) sledi ura pouka. Lani to otrokom ni šlo v račun, sedaj pa vedo, da je tudi ta ura del delovne dolžnosti. Predmeti so razporejeni tako kot v običajni šoli in niso, n.p. vzgojni pomaknjeni na to uro.

Po polurnem samostojnem učenju se prično ob petnajstih interesne dejavnosti. Ta čas izrabijo tudi glasbena šola, ki zaradi preobremenjenosti učiteljev žal ne more sprejeti vseh učencev, ki bi si želeli njenega pouka. Zato pa s svojo dejavnostjo pomaga Glasbena mladina Slovenije, ki uvaja učence v svet glasbe. S. J.

Sodelovanje

Tako kot drugod po Sloveniji je tudi v vaseh radovljiške občine močno razvito sodelovanje med šolo in krajevno skupnostjo ter organizacijami združenega dela. Naj opišemo take tri primere.

Veliko dela v društvih, predvsem pa v taboriški organizaciji v Bohinjski Bistrici je na plečih tamkajšnjih prizadevnih učiteljev in učiteljic. Razveseljivo je, da bodo to priljubljeno organizacijo približali šolarjem na vasi in ustanovili odred tudi na podružnični šoli v Srednji vasi.

V Ljubnem bodo obnovili zgradbo tamkajšnje podružnične osnovne šole. V akcijo se je vključila tudi krajevna skupnost, ki bo pomagala šoli z denarjem in s prostovoljnim delom krajanov. Ljubenski primer kaže tudi na to, da se vaščani zavedajo družbenega pomena šole v kraju in da je

ne želijo zgubiti. Na občinski izobraževalni skupnosti so veselili njihovega sodelovanja. Podpirajo jih v njihovih prizadevanjih, kljub temu, da stane šolanje učenca na taki šoli dvakrat več kot na popolni osemletki. Menijo, da je sedanja politična usmeritev — naj ostanejo podružnične šole v večjih vaseh — pravilna. Z normativi in standardi pa je treba takim šolam zagotoviti sorazmerno več denarja.

Tretji primer je iz Begunj. Tovarna ELAN, temeljna telesno-kulturna skupnost, občinska izobraževalna skupnost in skupnost otroškega varstva so uredile igrišče ob celodnevni osnovni šoli v tem kraju. ELAN je prispeval vsó opremo za igrišče in tudi za telovadnico ter kabinet za trim. S. J.

tem bolje bomo delali

Priprava samoupravnih aktov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov

Izvršni odbor republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja je ob pripravah na regijska posvetovanja o izvajanju zakona o združenem delu predlagal, da bi kot pripomoček na pripravo sistema nagrajevanja po delu in rezultatih dela v izobraževalnih organizacijah in razpravo na posvetovanjih uporabili tudi gradivo Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanja o delovni in učni oziroma vzgojni obveznosti.

Hkrati objavljamo teze za pripravo pravilnika za delitev dohodka po delu in rezultatih dela, ki jih je pripravila komisija skupnosti osnovnih šol v občini Ljubljana Vič-Rudnik.

Pripominjamo, da gradiva in tez republiški odbor ni obravnaval, zato jih ni mogoče razumeti kot predlog republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, ampak so le delovno gradivo, ki lahko rabi kot izhodiščna osnova za razpravo o sistemu nagrajevanja po delu in rezultatih dela.

Republiški komitej za vzgojo in izobraževanje je pripravil pojasnilo predpisov, ki urejajo delovni čas ter delovno in učno oziroma vzgojno-varstveno obveznost za področje predšolske vzgoje, osnovnih in srednjih šol ter domov za učence srednjih šol in analiziral nekatera razmerja med sestavinami delovne obveznosti, ki izhajajo iz predpisov in prakse vzgojnoizobraževalnih organizacij.

1. Delovni čas in delovna obveznost

Delovni čas vzgojitelja predšolskih otrok, učitelja osnovne šole in učitelja srednje šole oziroma vzgojitelja v domu za učence srednjih šol, znaša 42 ur tedensko.

Delovne obveznosti se opravljajo v delovnem času v skladu s splošnimi predpisi, samoupravnimi akti in delovnim programom temeljne oziroma delovne organizacije ter v skladu z organizacijo vzgojnoizobraževalnega dela.

2. Delovna obveznost obsega za:

- vzgojitelja predšolskih otrok: vzgojnovarstveno delo, priprave na vzgojnoizobraževalno delo in drugo delo, ki je v zvezi z vzgojnovarstveno dejavnostjo vzgojnovarstvene organizacije;
- učitelja osnovne šole: pouk, priprave na vzgojnoizobraževalno delo in drugo delo, potrebno za opravljanje vzgojnoizobraževalne dejavnosti osnovne šole;
- učitelja srednje šole: pouk, priprave na vzgojnoizobraževalno delo in drugo delo, potrebno za opravljanje vzgojnoizobraževalne dejavnosti šole;
- vzgojitelja doma za učence srednjih šol: vzgojno delo z učenci, priprave na vzgojno delo in drugo delo, ki je v zvezi z vzgojnoizobraževalno dejavnostjo doma.

Obseg neposrednega dela z učenci (vzgojnovarstveno delo, pouk, vzgojno delo v domu) ter obseg priprav in obseg drugega dela v okviru delovne obveznosti morajo biti v celotni delovni obveznosti zastopani v ustreznem razmerju. To razmerje predpisi opredeljujejo s tedensko učno oziroma vzgojno obveznostjo, podrobneje pa se določijo z organizacijo dela v temeljni oziroma delovni organizaciji, skladno s potrebami njenega delovnega programa.

3. Učna obveznost

Vzgojnovarstvena obveznost vzgojiteljev je 30 ur vzgojnovarstvenega dela na teden.

Učna obveznost razrednega učitelja v osnovni šoli je toliko učnih ur, kot jih določa predmetnik za razred, v katerem poučuje, vendar ne več kot 22 učnih ur na teden.

Za učitelja predmetnega pouka znaša učna obveznost 20 učnih ur na teden, s sklepom sveta šole pa se lahko poveča ali zmanjša posameznim učiteljem do 2 učni uri na teden.

Vzgojnoizobraževalna obveznost učiteljev v oddelkih podaljšane bivanja je 26 ur vzgojnoizobraževalnega dela na teden.

Učno obveznost ravnatelja in pomočnika ravnatelja osnovne šole določa svet šole.

Učna obveznost učiteljev teoretičnega pouka v srednjih šolah je 20 ur tedensko.

Učna obveznost učiteljev praktičnega pouka v srednjih šolah je 25 ur tedensko.

Obveznost vzgojiteljev v domovih je 30 ur vzgojnega dela z učenci. Če organizacija vzgojnoizobraževalnega dela tako zahteva, lahko svet srednje šole oziroma doma v okviru delovne obveznosti poveča ali zmanjša posameznim učiteljem oziroma vzgojiteljem učno obveznost oziroma obveznost vzgojnega dela za največ dve uri tedensko.

4. Sestavina učne in delovne obveznosti

a) Vzgojnovarstvena obveznost vzgojitelja predšolskih otrok obsega neposredno, načrtovano in pripravljeno vzgojnoizobraževalno delo z otroki.

Pouk v osnovni in srednji šoli je izvajanje s predmetnikom predpisanih učnih ur ter izvajanje programov športnih dni, ekskurzij, dopolnilnega in dodatnega pouka, opravljanja popravnih, razrednih in zaključnih izpitov ter drugih aktivnosti, ki se v skladu z organizacijo vzgojnoizobraževalnega dela opravljajo v času, ki je predviden s šolskim koledarjem.

Vzgojno delo v domu se izvaja v skladu z vzgojnim programom za domove učencev srednjih šol in letnim programom vzgojnih dejavnosti v domu.

b) Priprava na vzgojnoizobraževalno delo obsega zlasti:

- za vzgojnovarstveno delo:
- neposredno organizacijsko, metodično in vsebinsko pripravo za uresničevanje vzgojnoizobraževalnih nalog, določenih z zakonom, v vseh elementih dnevnega reda vzgojnovarstvene organizacije (usmeritev vzgojnoizobraževalno delo — zaposlitve, spontana igra otrok, bivanje na prostem, higienska opravila, prehranjevanje, nega); izbor, priprava in izdelava igrač in vzgojnih pripomočkov za spontano igro otrok in za usmerjeno vzgojnoizobraževalno delo na vseh področjih predšolske vzgoje (telesna, intelektualna, moralna, estetska, delovno-tehnična vzgoja); Spremljanje otrokovega razvoja, vodenje dokumentacije ter posredovanje ugotovitev staršem ali pristojnim strokovnim službam;
- širšo pripravo, ki obsega zlasti seznanjanje s socialnimi in drugimi značilnostmi okolja, v katerem otrok živi, ter sodelovanje z dejavniki v krajevni skupnosti: z družbenopolitičnimi organizacijami, z osnovno šolo, z organizacijami združenega dela, z zdravstveno in socialno službo; spremljanje otroške periodike, slikanic in knjig za otroke, spremljanje igrač na trgu, študij pedagogike, metodične in psihološke literature in druge tovrstne naloge;
- za vzgojnoizobraževalno delo v osnovni in srednji šoli:

- neposredno snovno in metodično pripravo za pouk ali druge oblike vzgojnoizobraževalnega dela, izbor in pripravo učnih sredstev, poprave in ocenjevanje pismenih in drugih izdelkov učencev ter vodenje predpisane dokumentacije v zvezi s poukom;

— širšo pripravo dela, ki obsega zlasti celotno strokovno in metodično zasnovano delo pri pouku, spremljanje in študij literature, didaktičnih sredstev in postopkov, izdelavo časovne razporeditve učne snovi, oblikovanje in izdelavo specifičnih učnih pripomočkov, pripravo gradiva in pripomočkov za objektivno preverjanje znanja, načrtovanje posebnih oblik vzgojnoizobraževalnega dela (ekskurzije, delo v naravi, športni dnevi, akcije učencev, šolske in razredne prireditve itd.), zbiranje in urejanje osebnega učnega gradiva (literatura, zbirke, ponazorila, ilustracije in podatki, razna dokumentacija itd.), proučevanje učencev in okolja, polletno in letno urejanje dokumentacije o učencih in vzgojnoizobraževalno delo (urejanje zapiskov o opazovanjih učencev, vodenje matičnih listov, spričevala, potrdila in mnenja, zbiranje in urejanje zdravstvene dokumentacije) ter druge tovrstne naloge;

— za vzgojnoizobraževalno delo v domu:

— neposredno strokovno in metodično pripravo na dnevno vzgojno delo z učenci (organiziranje učenja in pomoči učencem pri učenju), predavanja, razprave, razgovori in interesne dejavnosti;

— širša priprava na vzgojno delo z učenci v domu, ki obsega izdelavo letnega vzgojnega programa skupine, študij aktualne družbenopolitične problematike, študij aktualnih tem iz znanosti, tehnike in umetnosti, študij pedagoške in psihološke literature, študij organizacije prostega časa učencev in druge tovrstne naloge.

c) Drugo delo, potrebno za opravljanje vzgojnoizobraževalne dejavnosti je zlasti:

— v vzgojnovarstveni dejavnosti:

— sodelovanje s starši (dnevni in občasni stiki, govorilne ure in načrtovani sestanki staršev);

— skupinsko in skupno delo vzgojiteljskega zbora (programiranje in analiza vzgojnega dela);

— skupinsko in skupno delo vzgojiteljskega zbora (programiranje in analiza vzgojnega dela);

— organizirano strokovno izobraževanje (aktivni, tečajji in seminarji itd.);

— v osnovni šoli:

— razredništvo, ki obsega zlasti: vodenje razredne ure, spremljanje razvoja posameznih učencev in oddelka kot celote, ukrepanje in predlaganje ukrepov za odpravo okoliščin, ki motijo delo razredne skupnosti in razvoj posameznih učencev, vodenje dokumentacije o pedagoških in psiholoških zapazanjih o posameznih učencih, individualne in skupinske oblike sodelovanja s starši, usklajevanje vzgojnoizobraževalnih in drugih dejavnosti v oddelku, mentorstvo razredne skupnosti ter vodenje dokumentacije o delu v oddelku ter učencih, načrtno poklicno informiranje, svetovanje in usmerjanje, sodelovanje s strokovnimi službami šole, zdravstvenimi in socialnimi službami. V višjih razredih osnovne šole poleg navedenega še usklajevanje dela učiteljev, ki poučujejo v oddelku, vodenje razrednega učiteljskega zbora ter vodenje dokumentacije o njegovem delu;

— delo učiteljskega zbora, ki obsega zlasti sodelovanje v vseh skupinskih oblikah dela učiteljskega zbora (načrtovanje in organizacija vzgojnoizobraževalnega dela, priprava in sprejemanje odločitev, ki so po zakonu in samoupravnih aktih v pristojnosti učiteljskega zbora, sodelovanje v vseh skupinskih oblikah dela učiteljskega zbora (pedagoške konference, delo v strokovnih skupinah za proučitev in izvedbo posameznih nalog šole, za predmetne učitelje delo v razrednem učiteljskem zboru ter druge oblike skupnega dela učiteljskega zbora);

— obvezno strokovno izobraževanje, 1) ki obsega zlasti: sodelovanje v organiziranih oblikah strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja (strokovni aktivni, seminarji, strokovne ekskurzije, tečajji in druge organizirane oblike strokovnega izpopolnjevanja);

— drugo delo v okviru delovne obveznosti, ki obsega zlasti: sodelovanje pri pripravi in izvedbi akcij učencev šolskih prireditev, tekmovalnih, športnih dni, spremstvo ekskurzij in izletov zunaj časa pouka ter drugih oblik vzgojnoizobraževalnega dela šole, ki potekajo zunaj okvirov učne obveznosti: mentorstvo prostovoljnih dejavnosti in organizacij učencev, sodelovanje z organizacijami združenega dela, krajevnimi skupnostmi in društvi, organizacija dejavnosti v zvezi s poklicnim usmerjanjem učencev, strokovno vodstvo šolskih kuhinj, oskrbovanje knjižnic, kabinetov, delavnic, telovadnic, zbirke učil, učbenikov in učnih pripomočkov (avdiovizualnih sredstev, orodij, strojev, nasadov itd.), mentorsko delo s pripravniki in v strokovnih aktivnostih, sodelovanje v proučevalnih nalogah ter drugo delo v zvezi z vzgojnoizobraževalno dejavnostjo;

— v srednji šoli:

— razredništvo, ki obsega zlasti: vodenje razrednih ur, spremljanje razvoja posameznih učencev, ukrepanje in predlaganje ukrepov za odpravo okoliščin, ki motijo delo v oddelku in razvoj posameznih učencev, vodenje dokumentacije o pedagoških in psiholoških zapazanjih o posameznih učencih, sodelovanje z organizacijami združenega dela, individualne in skupinske oblike sodelovanja s starši, usklajevanje vzgojnoizobraževalnih in drugih dejavnosti v oddelku, mentorstvo razredne skupnosti ter vodenje dokumentacije o oddelku in učencih, usklajevanje dela učiteljev, ki poučujejo v oddelku, vodenje razrednega učiteljskega zbora ter vodenje dokumentacije o njegovem delu;

— delo učiteljskega zbora, ki obsega zlasti: sodelovanje v vseh skupinskih oblikah dela učiteljev in dela učiteljskega zbora kot strokovnega organa šole (pedagoške konference, delo v strokovnih skupinah za proučitev in izvedbo posameznih nalog šole, delo v razrednem učiteljskem zboru ter druge oblike skupnega dela učiteljskega zbora);

— obvezno strokovno izobraževanje, ki obsega zlasti organizacijo in sodelovanje v organiziranih oblikah strokovnega usposabljanja in izpopolnjevanja (v strokovnih aktivnostih, seminarjih, strokovnih ekskurzijah, tečajjih in drugih organiziranih programih izpopolnjevanja);

— delo s skupnostjo učencev in mentorstvo prostovoljnih dejavnosti obsega mentorstvo šolske skupnosti učencev, pomoč pri pripravi programov zborov skupnosti, svetovanje pri obravnavi posameznih vprašanj, ki jih obravnava skupnost, pomoč pri pripravljanju programov dela posameznih dejavnosti, strokovna in organizacijska pomoč pri vodenju posameznih aktivnosti, spremstvo in strokovna priprava pri organiziranem obisku kulturnih prireditev itd.;

— drugo delo v okviru delovne obveznosti, ki obsega zlasti mentorstvo pripravnikom, oskrbo, urejanje in poslovanje knjižnic, kabinetov, delavnic, telovadnic in druge materialne osnove oziroma organizacijo in poslovanje šolskih kuhinj, delo s starši in organizacijami združenega dela ter drugo delo v zvezi z uresničevanjem vzgojnoizobraževalnega programa.

1) Poleg organiziranih oblik strokovnega izpopolnjevanja, ki sestavljajo del delovnih obveznosti v ožjem pomenu, je vzgojnoizobraževalni delavec kot vsak drug strokovnjak dolžan stalno dograjevati svojo strokovno in marksistično izobrazbo, idejno-politično usposobljenost in splošno kulturno razgledanost, spremljati spoznanja in dosežke na področju stroke, razvoja didaktike in metode ter psiholoških in pedagoških spoznanj, ki so pomembna za razvijanje sodobnih metod, oblik in organizacije vzgojnoizobraževalnega dela ter spremljati družbenopolitična dogajanja.

Tega ne moremo všteti v delovni čas, pač pa se rezultati izražajo v kakovosti učiteljevega dela.

Delo, ki ga opravljajo vzgojnoizobraževalni delavci za izvršitev učne oziroma vzgojne obveznosti, je razmeroma najboljše sestavina njihovega dela.

Učna oziroma vzgojna obveznost, ki je sicer tradicionalno izražena v tedenskih urah, po svoji vsebini ni časovni pojem, ampak delovna celota, ki se uresničuje med šolskim letom in predstavlja temeljno enoto vzgojnoizobraževalnega dela. Tedenska učna oziroma vzgojna obveznost posameznika, šolski koledar in letni načrt dela vzgojnoizobraževalne organizacije v skladu z zahtevami vzgojnoizobraževalnega programa usmerjajo dinamiko njenega uresničevanja med šolskim letom. Razmerja med učno oziroma vzgojno obveznostjo ter drugimi sestavinami delovne obveznosti temeljijo na objektivnih zakonitostih pedagoškega procesa in so zato razmeroma stalna. Razvoj vzgojnoizobraževalnih vsebin, metod in učnih sredstev, različna raven organiziranosti dela, velikost šole, razvitost strokovnih služb itd. pa povzročajo med posameznimi šolami nekatere razlike. Naloga vsake izobraževalne organizacije je, da jih na podlagi lastne organizacije dela ugotovi in opredeli v samoupravnih aktih.

To nalogo je treba še posebej skrbno opraviti v organizacijah, ki imajo razvite raznovrstnejše oblike vzgojnoizobraževalnega dela (dislocirani oddelki, celodnevna osnovna šola, osnovne šole s kombiniranim poukom, itd.). Prav tako bodo v tistih vzgojnoizobraževalnih dejavnostih, ki jih to pojasnilo ne obravnava, našli v objavljenih primerih in v veljavnih predpisih za njihove dejavnosti potrebno oporo za analizo delovnega procesa v svojih organizacijah (glasbene šole, organizacije za usposabljanje, delavske univerze itd.).

V prilogi posredujemo razmerja med posameznimi sestavinami delovne obveznosti pedagoških delavcev, ki izhajajo iz veljavnih predpisov in analize prakse v vzgojnoizobraževalnih organizacijah.

Posebej opozarjamo, da tabela ni vzorčni model za posamezno vzgojnoizobraževalno organizacijo, ampak je lahko le pomoč pri analizi vzgojnoizobraževalnega dela, ki mora poleg okvirnih razmerij upoštevati tudi stopnjo razvitosti in posebnosti dela v svoji vzgojnoizobraževalni organizaciji.

ŠTRUKTURA DELOVNE OBVEZNOSTI VZGOJNOIZOBRÁŽEVALNIH DELAVCEV V VZGOJNOVARSTVENI DEJAVNOSTI: OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH

Delovne naloge	Delež v celotni delovni obvez.	Od tega: v dnevih pouka	v pouka prostih dneh
Vzgojitelja v vzgojnovarstveni organizaciji:			
1. Vzgojnovarstveno delo v obsegu vzgojnovarstvene obveznosti	okoli 71%	okoli 71%	—
2. Priprava na vzgojnoizobraževalno delo			
— neposredna priprava	okoli 20%	okoli 20%	—
— širša priprava	okoli 5%	okoli 5%	—
3. Drugo delo za uresničevanje vzgojnoizobraževalnih nalog	okoli 4%	okoli 4%	—
Učitelja v osnovni šoli:			
1. Pouk v obsegu učne obveznosti	okoli 44%	okoli 44%	—
2. Priprava na vzgojnoizobraževalno delo			
— neposredna priprava na pouk in drugo vzgojnoizobraževalno delo	okoli 22%	okoli 22%	—
— širša priprava dela	okoli 10%	okoli 4%	6%
3. Drugo delo za uresničevanje vzgojnoizobraževalnih nalog			
— razredniško delo	okoli 8%	okoli 8%	—
— delo učiteljskega zbora	okoli 5%	okoli 3%	2%
— obvezno strok. izobražev.	okoli 4%	okoli 2%	2%
— druge vzgojnoizobraževalne naloge	okoli 7%	okoli 5%	2%
Učitelja v srednji šoli:			
1. Pouk v obsegu učne obveznosti	okoli 44%	okoli 44%	—
2. Priprava na vzgojnoizobraževalno delo			
— neposredna priprava	okoli 30%	okoli 30%	—
— širša priprava dela	okoli 10%	okoli 2%	8%
3. Drugo delo za uresničevanje vzgojnoizobraževalnih nalog			
— razredniško delo	okoli 6%	okoli 6%	—
— skupno delo učiteljskega zbora	okoli 4%	okoli 2%	2%
— obvezno strokovno izobraževanje	okoli 2%	—	2%
— druge vzgojnoizobraževalne naloge	okoli 4%	okoli 2%	2%
Učitelja praktičnega pouka:			
1. Pouk v obsegu učne obveznosti	okoli 53%	okoli 53%	—
2. Priprava na vzgojnoizobraževalno delo			
— neposredna priprava	okoli 12%	okoli 12%	—
— širša priprava	okoli 6%	okoli 2%	4%
3. Drugo delo za uresničevanje vzgojnoizobraževalnih nalog	okoli 28%	okoli 18%	10%
Vzgojitelja v domovih srednjih šol:			
1. Vzgojno delo z učenci v obsegu vzgojne obveznosti	okoli 67%		
2. Priprava na vzgojno delo			
— neposredna priprava	okoli 13%		
— širša priprava	okoli 9%		
3. Drugo delo za uresničevanje vzgojne obveznosti	okoli 11%		

Opombe:

1. Za pouk predmeta z večjim obsegom eksperimentalnega dela oziroma pismenih izdelkov učencev (npr. slovenski jezik, matematika, fizika, kemija), se ta delež lahko poveča do 27%.
2. Zaradi večjega obsega dela se ta delež lahko poveča v prvih in zaključnih razredih osnovne šole do 10%.
3. Zaradi večjih razlik v organizaciji in vsebini vzgojnoizobraževalnega dela v srednjih šolah, posebej še pri organizaciji in izvaajanju praktičnega pouka, zaključnih izpitov in proizvodne prakse, se zlasti obseg in razmerje priprav in drugega dela do celotne delovne obveznosti v posameznih vrstah šol lahko pomembno razlikujeta, kar je treba ugotoviti ob analizi dela.

TEZE ZA PRIPRAVO PRAVILNIKA ZA DELITEV DOHODKA PO DELU IN REZULTATIH DELA

1.

Delavci, ki združujejo delo v delovni organizaciji in pogodbeni delavci, si delijo osebni dohodek iz sredstev, ki so jih iz skupnega prihodka, s finančnim načrtom namenili za osebne dohodke. Iz sredstev, ki so s finančnim načrtom določena za osebne dohodke, dobivajo delavci še nadomestila za osebni dohodek v skladu z določbami pravilnika.

2.

Osnove za oblikovanje sredstev za osebni dohodek po delu in rezultatih dela so zlasti:

— **načrtovanje dela.** Letni načrt dela je osnova za prevzem konkretnih delovnih nalog v določenem časovnem obdobju — praviloma za eno šolsko leto. Delavec lahko prevzame samo naloge, za katere je strokovno usposobljen, v skladu z opisom dela na določenem delovnem mestu;

— **spremljanje dela.** Delo, ki ga opravlja delavec, je treba evidentirati glede na količino opravljenega dela in spremljati, kako kakovostno so naloge opravljene;

— **ugotavljanje osebnega prispevka k smotrному gospodarjenju.** Pri tem je treba upoštevati zlasti skrb za inventar, vzdrževanje učil in učnih pripomočkov, smotrno porabo materiala.

3.

Obseg dela za posameznega delavca je treba načrtovati tako, da ga lahko opravi v 42-urnem delovnem tedniku ali v 2184 urah na leto — zmanjšanih za čas rednega letnega dopusta in državnih praznikov. DELAVČEVO LETNO DELOVNO OBVEZNOST PODROBNEJE DOLOČIJO MERILA ZA DELOVNI ČAS UČNEGA OSEBJA NA ŠOLI, KI JIH SPREJME DELOVNA SKUPNOST IN SO SESTAVNI DEL PRAVILNIKA.

4.

Izpolnitev letnega načrta dela je lahko glede na značaj dela razporejena tako, da je med šolskim letom delavec bolj obremenjen kot med šolskimi počitnicami.

5.

Tedensko in letno delovno obveznost opravlja delavec v šoli in zunaj nje z neposrednim učnovzgojnim delom ter doma s pripravami na učnovzgojno delo.

6.

Delavčev osebni dohodek je odvisen od zahtevnosti, obsega in kakovosti opravljenega dela ter od gospodarjenja z materialnimi sredstvi.

Akontacija na osebni dohodek se izplačuje mesečno za nazaj. Delni obračun osebnega dohodka glede na izvršitev načrtovanih nalog se opravi ob koncu šolskega leta, končni obračun pa po zaključnem računu.

7.

Višina mesečne akontacije je odvisna od obsega dela, opravljenega v tistem mesecu, od kakovosti dela, ki je bila ugotovljena za pretečeno ocenjevalno obdobje in od deleža za minulo delo.

Delavčev delež pri smotrному gospodarjenju se ugotavlja samo enkrat letno — po zaključnem računu.

8.

Delovne naloge, ki so ugotovljene v opisu del, se razporedijo v vrednostne razrede. Razlika med najpreprostejšimi opravili in med najbolj zahtevnimi delovnimi nalogami je lahko v razmerju 1:3,9 (to je razmerje med najnižjim in najvišjim vrednostnim razredom).

9.

Razporeditev delovnih nalog ali del v vrednostne razrede

Vrednostni razr.	opis dela	točkovna vrednost
1.	čiščenje šolskih prostorov	200
2.	pomožna dela v šolski kuhinji, pomoč pri pripravi hrane in pomivanje posode	215
3.	odgovorno delo v kuhinji, priprava in razdeljevanje hrane	280
4.	delo in odgovornost za vzdrževanje šole in šolskega inventarja, kurjenje centralne kurjave in kurirska dela	320
5.	administrativna in finančno manipulativna dela v pisarni	320
6.	tajniška dela; skrb za administrativno poslovanje šole, odgovornost za reševanje dopisov in za arhiv. Samostojno reševanje določenih spisov — personalna evidenca;	
	na šoli, ki ima do 30 oddelkov	400
	na šoli, ki ima več kot 30 oddelkov	440
7.	samostojno računovodsko delo;	
	na šoli, ki ima do 30 oddelkov	440
	na šoli, ki ima več kot 30 oddelkov	480
8.	vzgojno delo v oddelkih podaljšanega bivanja	440
9.	vzgojnoizobraževalno delo na razredni stopnji	440
10.	vzgojnoizobraževalno delo na predmetni stopnji	480
11.	delo socialnega delavca	440
12.	svetovalno delo šolskega psihologa ali pedagoga	480
13.	vodilno delo pomočnika ravnatelja osnovne šole;	
	na šoli, ki ima do 30 oddelkov	480
	na šoli, ki ima 30 do 40 oddelkov	520
	na šoli, ki ima več kot 40 oddelkov	560
14.	vodilno delo ravnatelja in pedagoškega vodje osnovne šole;	
	na šoli, ki ima od 16 do 20 oddelkov	520
	na šoli, ki ima od 20 do 30 oddelkov	600
	na šoli, ki ima od 30 do 40 oddelkov	680
	na šoli, ki ima več kot 40 oddelkov	720

Za poučevanje v kombiniranih oddelkih se vrednost delovnega mesta poveča za 50 točk.

10.

Delavec doseže število točk iz prejšnjega člena, če opravi poln delovni čas, to je dvainštirideseturni delovni teden, ali če povsem uresniči načrt dela, ki je predviden v tem času.

Število točk se ustrezno poveča, če je delavec opravil povečan obseg nalog, predvidenih po načrtu dela in glede na doseženo kakovost.

11.

Število točk za kakovost se povečuje z doseženimi točkami po merilih za ocenjevanje kakovosti dela.

Pri doseganju 25 % točk za kakovost dela, na osnovo iz 9. člena, se šteje pričakovano število točk za kakovost dela. Za izjemno doseganje kakovosti se posameznim delavcem lahko poveča število točk za kakovost, ki je večja od pričakovane.

12.

— **Elementi za ocenjevanje kakovosti učiteljevega dela**

— Stopnja strokovne usposobljenosti za naloge, ki jih opravlja učitelj po opisu del. Permanentno strokovno-pedagoško in družbenopolitično usposabljanje in pridobivanje pozitivnih izkušenj v praksi.

— Organiziranost dela, priprave na pouk in drugo vzgojno delo. Poznavanje in uporaba sodobnih metod in oblik dela ter uporaba učnovzgojnih pripomočkov, ki so na voljo. Motivacija učencev za delo,

0 do 50 točk

delovna disciplina in ekonomična izraba časa. Načrtovano delo.

— Odnos učitelja do učenca kot subjekta v učnovzgojnem procesu. Pomoč učencem, skrb za njihov napredek in sodelovanje s starši. Sprotno preverjanje znanja in obveščanje učenca in staršev.

— Dejavnost pri razvijanju pedagoške prakse. Ustvarjalni odnos v razvijanju aktivnih oblik in metod dela. Posodabljanje in razvijanje zunajrazrednih dejavnosti.

— Učiteljeva družbena dejavnost in razvijanje samoupravnih odnosov v učnovzgojnem procesu. Aktiven odnos in sodelovanje v razvijanju medsebojnih samoupravnih odnosov v delovni skupnosti.

— Mentorstvo drugemu učitelju, hospitacijski nastopi za študente, strokovne aktivne in druge zainteresirane.

13.

— **Elementi za ocenjevanje kakovosti dela administrativnih delavcev**

— Znanje in sposobnost za kakovostno opravljanje nalog iz popisa del. Samostojnost pri delu

— Organizacija poslovanja, pestrost in raznovrstnost nalog. Načrtno in precizno opravljanje nalog. Sprotno reševanje nalog in spoštovanje predpisanih rokov.

— Kakovost opravljenega dela. Doslednost in zanesljivost, sodelovanje s samoupravnimi organi in skrb za razvijanje medsebojnih samoupravnih odnosov.

— Red v poslovanju in skrb za sprotno poslovanje.

14.

— **Elementi za ocenjevanje kakovosti dela tehničnega osebja**

— Pogoji dela: kako je delovno mesto opremljeno s potrebnimi delovnimi pripomočki.

— Skrb, da je naloga zanesljivo opravljena. Gospodarnost in odnos do skupnega imetja.

— Kakovost opravljenih nalog.

15.

Ravnatelj in pomočniku ravnatelja se določi na osnovi poprečni odstotek točk na kakovost, ki so ga dosegli drugi delavci glede na svojo osnovo.

Varianta:

Kakovost dela ravnatelja in pomočnika ravnatelja se ocenjuje po posebnih elementih — tako kot kakovost dela drugih delavcev.

16.

Kakovost dela ocenjuje na temelju predloženih dokumentov petčlanska komisija, ki jo izbere delovna skupnost iz vseh delov delovne organizacije.

17.

Delavec, ki ni zadovoljen z oceno, ima pravico zahtevati od komisije pojasnilo, katera dejstva so vplivala na ocenitev. Če ni zadovoljen s pojasnilom, se lahko pritoži na zbor delavcev, vendar mora svojo pritožbo utemeljiti z dejstvi in dokazi, ki naj bi ovrgli oceno komisije. Zbor delavcev mora odločati skladno z merili ocenitve tako, da upošteva dejstva in dokaze, ki jih komisija pri oceni ni uporabila.

18.

Delež osebnega dohodka za minulo delo se določi tako, da se od skupnih sredstev za osebne dohodke izloči potrebna sredstva in se jih posameznemu delavcu prišteje k osebnemu dohodku glede na delovno dobo.

19.

Delavcu se poveča osebni dohodek iz prejšnjega člena po naslednji lestvici:

od 1 do 5 let delovne dobe 1 % poprečne vrednosti njegovega OD	
od 5 do 10 let delovne dobe 2 % poprečne vrednosti njegovega OD	
od 10 do 15 let delovne dobe 4 % poprečne vrednosti njegovega OD	
od 15 do 20 let delovne dobe 6 % poprečne vrednosti njegovega OD	
od 20 do 25 let delovne dobe 8 % poprečne vrednosti njegovega OD	
od 25 do 30 let delovne dobe 10 % poprečne vrednosti njegovega OD	
od 30 let dalje 12 % poprečne vrednosti njegovega OD	

20.

Višina osebnega dohodka se izračuna tako, da se število doseženih točk pomnoži z vrednostjo točke. Vrednost točke pa izračunamo tako, da skupno načrtovana sredstva za osebne dohodke delimo s skupnim številom doseženih točk. Vrednost točke se bo v ocenjevalnem obdobju lahko spremenila glede na število doseženih točk. Vrednost točke se lahko spremeni tudi z valorizacijo osebnega dohodka.

21.

Za delo prek polnega delovnega časa (nadurno delo) in za delo na dan nedelje in državnih praznikov, se delavčev osebni dohodek poveča za 50 %.

22.

Delavec ima pravico do nadomestila osebnega dohodka v naslednjih primerih:

- za čas rednega ali izrednega plačanega dopusta
- za prvih 30 dni zadržanosti z dela zaradi bolezni
- za čas vojaških vaj ali opravljanja dolžnosti v zvezi z ljudsko obrambo in družbeno samozščito
- za čas odsotnosti z dela zaradi opravljanja javnih funkcij
- za čas odsotnosti zaradi pripora ali preiskovalnega zapora in zaradi odstranitve z delovnega mesta
- za čas strokovnega izpopolnjevanja, če je to v načrtu delovne organizacije ali Zavoda SRS za šolstvo.

Za odsotnost v navedenih primerih se priznava delavcu 7 delovnih ur dnevno in poprečen osebni dohodek v preteklem ocenjevalnem obdobju.

23.

Nadomestilo osebnega dohodka, ki ga je delovna organizacija izplačala za čas rednega ali izrednega plačanega dopusta, vojaških vaj ali opravljanja dolžnosti v zvezi z ljudsko obrambo in družbeno samozščito, odsotnosti z dela zaradi opravljanja javnih funkcij, odsotnosti zaradi pripora ali preiskovalnega zapora oziroma odstranitve z dela, odsotnosti zaradi strokovnega izpopolnjevanja, pripada delavcu 100-odstotno nadomestilo osebnega dohodka, ki ga je dobival v zadnjem ocenjevalnem obdobju.

24.

Za čas prvih 30 dni zadržanosti z dela zaradi bolezni pripada delavcu 90-odstotno nadomestilo osebnega dohodka, ki ga je dobival v zadnjem ocenjevalnem obdobju.

100-odstotno nadomestilo osebnega dohodka pripada delavcu prvih trideset dni bolniške v primerih, če se je poškodoval na delovnem mestu.

25.

Izplačano nadomestilo osebnega dohodka zaradi vojaških vaj ali opravljanja dolžnosti v zvezi z ljudsko obrambo in družbeno samozščito, opravljanja javnih funkcij ali drugih državljskih dolžnosti, zaradi pripora ali preiskovalnega zapora lahko delovna organizacija izterja od organa, ki je v navedenih primerih povzročil odsotnost delavca z delovnega mesta.

IZPLAČILA, KI BREMENIJO MATERIALNE STROŠKE

26.

Dnevnice za službena potovanja: za odsotnost na službenem potovanju zunaj kraja 8 do 12 ur 110 din;

za odsotnost na službenem potovanju zunaj kraja nad 12 ur 170 din. Poleg dnevnice se krijejo stroški prenočevanja na podlagi računa največ do 195 dinarjev, če ne predloži računa, pa največ 85 dinarjev.

27.

Nadomestilo za uporabo osebnega avtomobila v službene namene: po poprejšnji odobritvi ravnatelja šole največ 1,50 din za prevoženi kilometer.

28.

Nadomestilo za ločeno življenje: o višini nadomestila in koliko časa ga ima delavec pravico dobivati, odloča samoupravni organ šole za vsak primer posebej. Sprejeta merila morajo biti enaka za vse delavce.

29.

Stroški za prevoz na delo in z dela se povrnejo v celoti — odšteje pa se 40 dinarjev, ki jih mora prispevati delavec. Kjer ni možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se lahko obračunajo stroški prevoza na delo in z dela v višini 0,50 din na kilometer.

30.

Selitveni stroški se lahko povrnejo delno ali v celoti delavcu, če se preseli iz drugega kraja zaradi dela. O višini sredstev, ki se povrnejo za selitev, sklepa samoupravni organ šole za vsak primer posebej.

IZPLAČILA, KI BREMENIJO SKLAD SKUPNE PORABE

31.

Delavci so upravičeni do regresa za prehrano v višini 250 din mesečno. Regres za prehrano se ne sme izplačevati v gotovini. Veljavnost regresa v obliki vrednostnih bonov mora biti omejena na tekoči mesec.

32.

Delavci imajo pravico do regresa za redni letni dopust. Regres za redni letni dopust znaša 1100 din v povprečju na zaposlenega delavca. Regres za redni letni dopust se ne sme izplačevati linearno, pač pa tako, da delavci z nižjimi osebnimi dohodki dobijo višji regres. V regres za redni letni dopust se šteje tudi regresiranje oskrbnega dne.

Pravico regresa za redni letni dopust imajo vsi delavci, ki imajo pravico do rednega letnega dopusta.

33.

Odpravnina ob upokojitvi znaša najmanj dva in največ tri poprečne mesečne osebne dohodke na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu. Enak znesek pripada ob delavčevi smrti najožjim članom družine. O višini odpravnine odloča samoupravni organ šole.

34.

Nagrade ob delovnih jubilejih znašajo: za 10 let delovne dobe 2300 dinarjev, za 20 let delovne dobe 3450 dinarjev, za 30 let delovne dobe 4600 dinarjev. Ob začetku uporabe določil o nagradah za delovne jubileje se lahko upošteva tudi delavce, ki so že prekoračili enega takih jubilejev. V tem primeru se lahko izplača nagrada samo za en delovni jubilej.

PRIMER KRITERIJEV ZA OCENJEVANJE KAKOVOSTI UČITELJEVEGA DELA

Prvi element:

- najmanjša stopnja strokovne usposobljenosti, ki jo še dopuščamo, in brez izkušenj v vzgojnoizobraževalnem delu 0 točk
- s pridobljenimi izkušnjami in izobraževanjem ob delu lahko doseže do 10 točk
- višja stopnja strokovne usposobljenosti brez izkušenj 10 točk
- višja stopnja strokovne usposobljenosti z izkušnjami in izobraževanjem ob delu do 25 točk
- visoka stopnja strokovne usposobljenosti brez izkušenj 25 točk
- visoka stopnja strokovne usposobljenosti z izkušnjami in izobraževanjem ob delu 50 točk

Drugi element:

- površno in formalno napisane priprave za delo, nemotiviranost učencev, slaba delovna disciplina 0 točk
- redno se pripravljata na delo — pismene priprave, pri delu je discipliniran, občasno spreminja metode dela — dosega poprečne uspehe do 20 točk
- dober organizator, priprave na učnovzgojno delo so zelo skrbne in z metodičnega vidika ustrezne, zna zainteresirati in motivirati učence za delo. Delovna disciplina je vzorna, dosega zelo lepe uspehe do 40 točk

Tretji element:

- učence obravnava kot vzgojni objekt, ne zanimajo ga učenceve delovne in življenjske razmere, učenec ne pomaga in ne sodeluje s starši 0 točk
- učence razume in ima do njih pravičen odnos. Znanje učencev sproti preverja in jim po potrebi pomaga, s starši sodeluje le občasno do 20 točk
- do učencev ima zelo lep odnos. Zelo se zanima za njihove življenjske in delovne razmere, z individualno obravnavo jim pomaga premagovati težave, zelo dobro sodeluje s starši do 40 točk

Četrti element:

- dela vedno enako po ustaljeni praksi ne glede na nove izsledke in ugotovitve pedagoške teorije do 20 točk
- sprejema in uvaja nove oblike in metode dela, na katere je opozorjen. Učence spodbuja in si prizadeva, da bi jih motiviral za širše sodelovanje tudi v zunajrazrednih dejavnostih do 30 točk
- sam od sebe išče ustrezne oblike dela. Nenehno upošteva načelo individualnosti. Učence spodbuja, organizira in vodi razne zunajrazredne dejavnosti. Dosega vidne uspehe tudi pri širšem vzgojnem delu izven razreda do 40 točk

Peti element:

- za razvoj samoupravnih odnosov se ne zanima, svoje delo, določeno z načrtom opravi, za drugo se ne zanima 0 točk
- samoupravo učencev sicer odobrava, vendar je ne spodbuja in si ne prizadeva za razvijanje medsebojnih samoupravnih odnosov. Sprejema in opravlja samo naloge, za katere ga drugi zadolžijo do 25 točk
- nenehno si prizadeva in išče nove oblike dela, da bi se samouprava učencev čim bolj uveljavila. Z besedo, ukrepi in z delom si prizadeva za krepitev in razvoj vsega, kar prispeva h graditvi samoupravne socialistične skupnosti do 40 točk

Šesti element:

- občasno sprejema in pripravlja nastope za hospitacije strokovnih aktivov v šoli ali v širšem občinskem merilu do 15 točk
- vedno je pripravljen pomagati s strokovnimi nasveti začetnikom — mentorstvo in študentom. Vzorne nastope pripravlja tudi za strokovne aktivne in starše do 25 točk

RADIO IN ŠOLA

Nižja stopnja:
28. okt.: Moj domači kraj
4. nov.: Kaj je bilo prej (Ptuj)

Srednja stopnja
25. in 26. okt.: Deklamacija
2. nov.: Pohorski bataljon

Višja stopnja
25. in 27. okt.: Ljubezen v svetovni književnosti — Ljubezen, smrt in narava v Mannovi noveli Tristan I. del
3. nov.: Jugoslovani v oktobru

Nenavadni pogovori
26. in 27. okt.: Težave pri dozorevanju otroka

Književnost jugoslovanskih narodov
24. okt.: Ciril Kosmač
31. okt.: Lojze Kovačič

Učitelju v pomoč

Veliko je učiteljev, ki pri svojem delu uporabljajo učne pripomočke, teh pa je na trgu tudi že precej. Pri obravnavi nekaterih predmetnih področij bi bil potreben že kar kašipot, da bi se laže orientirali in izbrali tistega, ki bi bil za ponazoritev ali za dopolnitev neke snovi najboljši.

V današnjem sestavku bi radi pokazali le na možnost sočasne uporabe kaset z diafilmi in dopolnitev oddaj s tekočega programa radijske šole z diafilmi in grafoskopskimi predlogami.

KASETE IN DIAFILMI

Precej je oddaj na kasetah, ki jih je mogoče dopolniti z diafilmi, ali narobe: veliko tem iz učnega načrta je na diafilmi. Z dopolnjevanjem teh dveh medijev lahko neko snov približamo učencem, ki si najlaže zapomnijo tisto, kar slišijo ali kar vidijo (avdio ali vizualni tipi).

Zgled dopolnitve teh dveh medijev bi predstavila ob kaseti o Stanetu Žagarju in na črno-belem diafilmu Narodni heroj Stanko Žagar. V obeh primerih je avtor isti, prof. Ivan Križnar, ki je za diafilm pripravil besedilo in izbor slik, za kaseto pa je zbral nekaj Žagarjevih učencev in soborcev.

Diafilm je sestavljen iz 36 slik, ki prikazujejo rojstno hišo tega revolucionarja, njegovo mladost in mejnike v njegovem bogatem življenju: kot vojaka nekdanje jugoslovanske vojske, Žagarja med koroškimi prostovoljci in šolo na Dobravi pri Kropi, kjer je 18 let učil. Slikan je z učenci kmetijske šole, ob ustanovitvenem kongresu Komunistične partije Slovenije na Čebinah in vidimo fotografijo, ki je nastala ob odhodu z Dobrave, prikazuje kot ilegalec v Ljubljani, in nazadnje krsto s posmrtnimi

ostanki in grobišče na Dobravi, kjer počiva.

To je torej slikovno gradivo, ki ga lahko pokažete. Komentirate ga le s kratkimi pojasnili, ker bodo življenjsko pot in delo spoznali iz pripovedi njegovih učencev in soborcev. Oddaja radijske šole, ki je na kaseti, je namreč pripravljena tako, da poslušalec ob pripovedih ljudi, ki so učitelja Staneta Žagarja dobro poznali in dolga leta delali z njim, dobi podobo o revolucionarju in človeku Stanetu Žagarju. Na prvi strani kasete so pripovedi njegovih učencev, na začetku druge strani je na kratko orisana življenjska pot (to, kar je na diafilmu) nadaljuje pa se oddaja s pripovedmi njegovih soborcev.

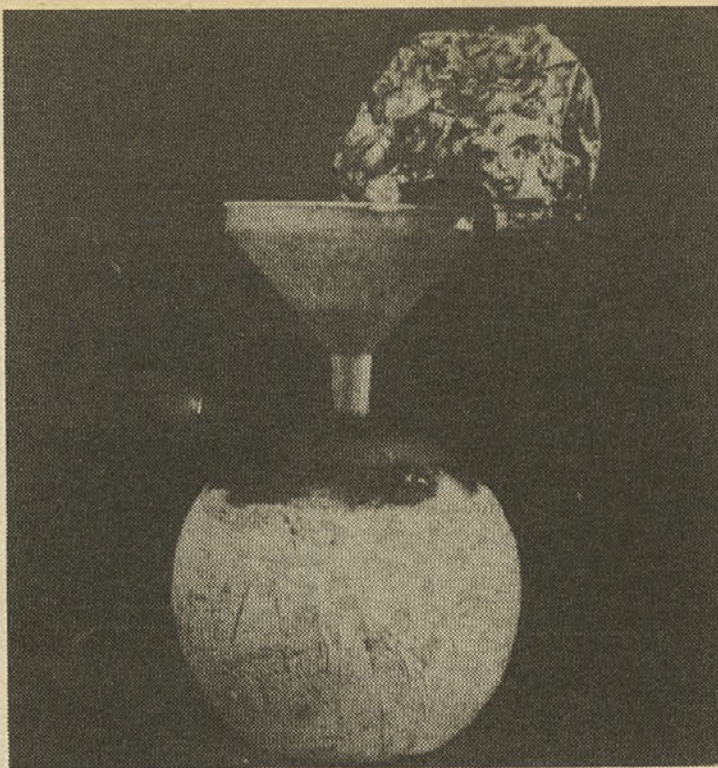
Možnost vključevanja diafilma v oddajo je torej več, delo v razredu in izkušnje pa bodo pokazale, kdaj je najbolj smotno vključiti diafilm in kdaj kaseto.

Prihodnje leto, ko bomo praznovali stoletnico rojstva pesnika Otona Župančiča, boste lahko tudi pesnika predstavili s kaseto in z diafilmom oziroma z diapozitivi. V uredništvu Sava filma namreč pripravljajo nov, barvni izbor diapozitivov, zato bomo oboje predstavili kdaj kasneje.

Tem, ki se dopolnjujejo, je še več: Anton Tomaž Linhart, France Prešeren, Ivan Tavčar, Ivan Cankar, Slovenska moderna, Srečko Kosovel, v ciklu kaset o narodnih herojih se dopolnjujejo oddaje o Tonetu Tomšiču, Francu Rozmanu Stanetu in Stanetu Žagarju z diafilmi.

RADIJSKA ŠOLA IN DIAFILMI

Tudi za oddaje radijske šole, ki bodo na sporedu v tem polletju, bi lahko našli marsikatero dopolnilo. Za primer bi vzela

Ratko Petrič, OKO 1, Zagreb

oddajo Pohorski bataljon (avtor Zvone Kržišnik, na sporedu bo 2. nov. ob 14. na II. programu) in črno-bel diafilm Pohorski bataljon (avtor L. Požun) ter grafoskopsko predlogo Poslednji boj Pohorskega bataljona (T. Weber).

Oddaja Pohorski bataljon je bila na sporedu že pred nekaj leti, vendar pa smo jo zaradi sugestivne pripovedi znova uvrstili v program. V tej dramatizirani oddaji so orisani poslednji dnevi Pohorskega bataljona, način dela in življenja v zimskem prebivališču, orisane so podobe ljudi, ki so bili po vojni proglašeni za narodne heroje in njihov poslednji junaški boj.

Oddaja je močno čustveno obarvana, tako naj jo učenci tudi sprejmejo, saj se jim ob tem oblikuje spoznanje vrednot NOB in ljubezen do domovine. Za dopolnitev v tej »slišni«

plati oddaje lahko uporabite diafilm. Ta sicer ni omejen na tako kratko časovno obdobje kot oddaja, vendar jo vseeno lepo dopolnjuje. Oboje zdaj lahko učenci še vidijo, kar slišali: pogled na Pohorje, kjer je bil bataljon, ureditev zemljank, šarha in njegove tri sinove, spomenik borcem Pohorskega bataljona na graškem pokopališču, spomenik na Osankarici in drugo.

Pri uporabi obeh učnih pripomočkov se pojavlja vprašanje, kdaj učencem zavrteti diafilm. Pravi odgovor boste najbrž našli sami ali pa vam ga bo pokazala praksa. Dokler pa ta oddaja ni posneta na kaseti, bo najbrž najbolje, če jim diafilm zavrtite po oddaji, ker bodo ob njem učenci sami obnavljali znanje, ko bodo prepoznavali slike, ki so se jim ob poslušanju risale v spomin.

Učitelje, ki pri svojem delu že uporabljajo oba učna pripomočka, vabimo, da nam pišejo o svojih izkušnjah in o željah, ki jih imajo.

MS

H. Glušič

Ciril Kosmač

V oddajah za srednješolce smo v ciklu oddaj o povojni književnosti jugoslovanskih narodov začeli z oddajami o slovenski sodobni pripovedni prozi. Tako se bodo po uvodni eseistični oddaji (17. okt.) uvrstile oddaje o Cirilu Kosmaču, Lojzetu Kovačiču, Pavletu Zidarju in Jožetu Snoju.

Avtorica oddaje Helga Glušič je predstavila pisatelja Kosmača z odlomki iz del Pomladni dan, Balada o trobenti in oblaku in z odlomkom iz novele Tantadruj.

S temi izbranimi odlomki nam je avtorica predstavila tega odličnega stilista, ki je dobil spodbudo za pisateljsko delo »z opazovanjem fašističnega pritiska na

Primorskem in s soočanjem lastne občutljive in vznemirljive narave z zgodovino. Tako je v razponu Kosmačevih novel dovolj prostora za dve ravni pripovednega sveta: za usodo toliminske vasice pod fašistično oblastjo in med narodnoosvobodilnim bojem, katere prebivalci so polni poguma, humorja in globoke modrosti pa tudi nemoči in obupa, v tem svetu in ob njem pa raste pripovedovalčev lastni intimni svet ustvarjalnega hotenja, dvomov in odločitev, spominov na mladost in na mladostno vizijo življenjske radosti in lepote, ki je najvažnejše sporočilo Kosmačevega umetniškega dejanja.« (H. Glušič)

ARMADA SMO VSI

OBRAMBNI DNEVI V NAŠIH OSNOVNIH ŠOLAH

Bolj resno kot kdajkoli

Na obrambni dan se pripravljajo skoraj v vsaki naši šoli zelo resno in zavzeto. Tam, kjer dobro sodelujejo tudi z dejavniki zunaj šole, so v obrambnih pripravah že zelo napredovali, ponekod pa so šele na začetku. Lahko rečemo, da si povsod zelo prizadevajo, da bi z uspešno izpeljanim obrambnim dnem krenali dolgotrajno delo učencev, učiteljev in strokovnih sodelavcev zunaj šole.

V osnovni šoli v Ljubnem ob Savinji tistega »pravega« obrambnega dne sicer še niso imeli, se pa nanj že zavzeto pripravljajo. Ob koncu lanskega šolskega leta so imeli športni dan, ki je bil obogaten z nekaterimi prvimi obrambnega dne. Več o tem nam je povedal ravnatelj osnovne šole iz Ljubnega ob Savinji JOŽE PRISLAN:

»Učence smo razdelili na dve veliki skupini: v skupino učencev od prvega do tretjega razreda in v skupino od četrtega do osmega razreda. Skupine po pet učencev so morale prehoditi trikilometrsko in osemkilometrsko krožno pot. Učenci so na posameznih mestih reševali poleg orientacijskih nalog še številne druge naloge in merili fizične sposobnosti. Na svoji pohodni poti so reševali zapletene naloge, plezali po vrvi, premagovali ovire, metali žogice in bombe v cilj itd. Vsi so morali

streljati za oceno, seveda tokrat z zračno puško.

Obrambno-športni dan smo povezali tudi z letošnjimi praznovanji Titovih in partijskih jubilejev: ena izmed nalog je vsebovala vprašanja iz NOB.

Pri reševanju teh nalog, premagovanju ovir, plezanju, streljanju, skratka, pri vsem, kar se je dogajalo v tistem športno-obrambnem dnevu, so učenci resno sodelovali in v svoji tekmovalni vni celo pozabili na napor.

— Lahko rečemo, da so bile to le uspešne priprave na »pravi« obrambni dan. Zanima nas, kdaj ga boste v vaši šoli v resnici izvedli?

»Upam, da bo do spomladi že vse nared, posebno še, če nam

bodo pomagali člani RK, občinskega odbora ZB, Zveze rezervnih vojaških starešin, teritorialne obrambe in drugi, ki so nam obljubili pomoč. Mislim, da bodo obljubo držali, sicer res ne vem, kako bomo trije moški, ki smo na šoli, zmogli sami vse pripraviti. Najbrž nam bodo po svojih močeh pomagale tudi tovarišice, ki so v večini.»

— Tudi obrambni krožki naših šolah niso več redkost. Marsikje so dobro obiskani, drugje zopet manj, vendar po sedanjih izkušnjah sodeč, večina mladih v teh krožkih najde svoje zadovoljstvo. Tudi odločitev za vpis v vojaške šole in poklice je potem nekoliko lažja...

»Povedati moram, da obrambnih krožkov v naši šoli še nimamo, imamo pa že več let strelski krožek. V njem je sedaj več kot 50 učencev, ki so razdeljeni v tri skupine. Skupine vodijo člani naše domače strelske družine. Nedolgo tega, vsekakor pa prej, preden je prišla ideja iz republiškega zavoda za šolstvo o organiziranju obrambnih krožkov, smo prvotni program strelskega krožka razširili — v njem so že nekateri elementi, ki sodijo v obrambni krožek.

Žal pa se nekaterim težavam ne moremo izogniti. Imamo dvoizmenski pouk na nižji stopnji in okoli 150 učencev, ki se vsak dan vozijo v šolo. Razumljivo je, da skoraj ne moremo zahtevati, da bi v krožkih sodelovali tisti učenci vozači, ki imajo popoldanski pouk.

Res je, da so obrambni krožki neke vrste spodbuda in motivacija za vpis v vojaške poklice. V naši šoli imamo tovarišico, ki je skupaj s komisijo zadolžena za poklicno usmerjanje naših učencev. Tudi za vojaške poklice jih vsako leto nekaj evidentiramo, vendar Savinčani smo znani po tem, da nas zelo težko kdo toliko ravnoduši, da bi šli na delo pod zemljo ali pa se odločili za »uniformo«. V mnogih primerih imajo odločilno besedo še vedno starši. Za kadetsko miličniško šolo v Tacnu se je kljub prigovarjanju in svetovanju v zadnjih letih odločilo le pet naših učencev. Jasno je, da na šoli s tem nismo ravno zadovoljni, prisiliti pa tudi ne moremo nikogar. Menimo, da so merila za sprejem fantov v vojaško gimnazijo v Ljubljani le nekoliko prestroga. Poleg tega imamo tu v Ljubnem še to smolo, da naši učenci kaj malo vedo o delu in življenju starešin v naših rednih enotah JLA.

Ravnatelj osnovne šole Ljubno ob Savinji JOŽE PRISLAN (Foto T. Urbas)

Daleč okoli nas ni nobene večje enote, da bi se поблиže seznanili s starešinami, razen mo... takrat, ko gremo ob koncu leta na obisk v garnizon ali pa nas obiščejo vojaki — največkrat ob praznovanju dneva JLA!

— Spričo dejstev, da je na vaši šoli kaj malo »vojaško« usposobljenih kadrov, boste v prihodnje potrebovali pri organizaciji in izvedbi obrambnega dne in obrambnih krožkov tudi pomoč »od zunaj«. Ta vam je bila sicer obljubljena, vendar obljube so eno, uresničitev pa drugo...

»Tega se dobro zavedamo. Delo bo pokazalo, kaj smo sposobni narediti. Pričakujem, da se bodo izkazale občinske strokovne organizacije, ki bi morale pri naših prizadevanjih še več sodelovati. Pri tem pa seveda računamo tudi na razumevanje, t. j. delovnih organizacij, v katerih so zaposleni ljudje, ki nam veliko pomagajo in bi radi storili še več, pa zaradi službenih obveznosti tega ne morejo!«

TONE URBAS

Pero, ki zrasede redkim pticam

PETO SREČANJE PESNIKOV IN PISATELJEV ZAČETNIKOV V GRADIŠČU V SLOVENSkih GORICAH

Jesen je pljusnila škrlat na holme Slovenskih gor, potrgala grozdje, pogrnila mizo in napolnila sode z vrelin moštom. Pol ure vožnje od Maribora in asfaltirana cesta, nad katero visi transparent o srečanju, me pripelje v vežo osnovne šole. Tu vro literati, novinarji, plahost se sablja z izkušnjo, mnenja, sodbe, pretoki energij in stavkov, ki jih je porodil delovni sestanek mladih z mentorji. Peter Božič, pisatelj, dramatik in predsednik tega srečanja me povabi med pesnike, ki sede za oglatimi mizami in imajo na voljo le slabo uro za vrednotenje pesmi, ki jih berejo avtorji. Besedno tkivo zahteva svojevrsten način obravnave. Kaj je pesem? Rima, ritem, notranji ritem. Ne samo površinske označbe pesmi, ne samo drobci iztrganih besed, polnost obarvane moči, ponujeno doživetje. Stavek, ločen z interpunkcijo. Razlika med aktualističnim krikom in uglajeno verzifikacijo.

NAJ POJEJO
AVTORJI SAMI:

Lejla Leskovec je vsa zazrta v svoja zorenja in izraža svet na krhek, nežen, ponotranjen način. Vanj sicer vdirajo toni razbolelega, mrzlega sveta, vendar ga prežarja z neko novo lepoto: »Ne hodi po mojih poteh / z bosimi bosimi nogami / bom hodila po avgustovski travi / z golimi rokami / bom objemala cvetoče bili / in jim šepetala / uspavanko poletnega večera / in veter mi bo mršil plave lase / in se igral v njih / jaz pa bom hodila / po avgustovski travi / in daleč za mano / bodo iz mojih bosih stopinj / rasle trnove veje / Zdrzne se: »Kako se čudno / izgubljam moje besede / kako čudno zvenijo / ko obležijo na papirju / tuje so mi / nič več mojega ni v njih / zdaj so last vseh. / In nemoč: »V kotu sobe sameva / moja stara kitara / in žalostno zre / v poznojesenski dan / nič več je ne vzamem v roke / nič več ne izvajam iz nje / nežnih zvokov...

Ivanka Bogolin vnese nekaj pokrajinskih, impresij in miline Bele krajine: »Še čutim na bosih nogah hlad rose kristalnega jutra, / ki dviga s Kolpe megleno kopreno / in potem se zaje v pšenične klase in v vsako travo, / voljno in dišečo; / še čutim v sebi vonj po toplem senu / in v zvezdnem večeru preplavljajočo srečo. / To zaslanjano idiliko mlečnih juter razbija trdota vsakdanjosti: Nič romantike in nič humorja. / Požrite drug drugega, mrhovinarji atomskega časa! / Celatron bo izračunal tudi vaš inteligenčni kvocient. /

Notranji poodmev išče v svetu, tudi Andrej Ivanuš; le da ga logos pribije v nemoč in kljubovanje: RITUAL Velik, večji, največji / bog sholastični. / rastem, naraščam, / v tebe se razraščam. / Božajo skozte / moje neroke, / sive pahljace / krute nežnosti. V srditem spopadu je aktivistično zagnan: »Atomska bomba atomska bomba / Beli človek je umrl / z odprtimi usti od začudenja. / Bojevnik v njem se spopade s pacifizmom: »In črni in beli in rdeči / in rumeni človek vstaja / iz človeka / na majhnem vrtu revolucije, / nekje na svetu resnice.

Tudi v poezijo Nika Nikolčiča vdira sodoben svet na svež način: »Bivanje je trikotnik / in midva sva stranici. / Ljubezen je hipotenuza. / In nič več. / Ko si spregledala / si z matematično natančnostjo / izračunala ploščino / in naju ubila.«

Svojevrsen svet temačne in svetlobne spreletavosti nosi v sebi Marko Elsner, ki mnogo obeta: »Po preprogi tisočeri pravljic / stopajo staroselci vejišča teles. / večni nosilci skrivnosti neba. / Čašasti dvomi se razprostrejo v si- dišču. / Ostanje neme freske v katedrali. / Na robu spopadanja s svetom in bistven reči išče besedo: »v nočni izliv srca sprehajalca

napolnim novo čašo bele tekočine. // prepelice so v moji vesti pajkove sledi. / trpek sadež grizljaj začemika. // pa vendar kamenje med vežnimi vrati. / podaj mi telo izgubljena beseda.«

V zemljo je na malce oddaljen način zaljubljen Boris Kumer: »Le zemlja topla / še sedaj / po ljubezni od takrat diši... Poletja spočeno kali / sluteč ostrino rezil...«

Martin Kadivec se v iskanju smislov in opore, v boju proti odtujevanju in izničevanju klasičnih humanističnih vrednot zateka k farsoidnosti: »Z glavo v administrativni družbi / ni azila. / Glava mi še ni uspela / skotiti recepta / za zdrav duh v zdravem telesu.« // Vrane na našem vrtu, / vrane na skodlah kapelice na križpotju, / vrane na slovenskem kozolcu na ozarrah, / vrane in vrani pa kar krakajo, pa kar kavsajo. / Barve na zunaj in znotraj zvenijo. / ...denar v banki zasleduje svoj lastni drseči tečaj... // Pod klhino na veter / Janezu gospod Kihot usmerja / nov red; črni Ali v

Na srečanju (Foto: P. Kuhar)

belem ringu / pleše / za črne brate / in proti nasilju.«

NE PIŠEJO ZA KRITIKO

Med tistimi mladimi, ki pišejo prozo, je nekaj imen, ki nedvomno obetajo. Helena Narobe se krčevito sprašuje o temeljnih vprašanjih bivanja nekje »na robu«. Njen let nad kukavičjim

gnezdom bo gotovo rodil še dobre novele: »Govorim ti v jeziku, ki ga ne razumeš. Za vse vas, ki imate ob besedi norišnica popolnoma enake predstave, so njeni prebivalci lahko zgolj slaboumni. Nič vas ne briga, da v zgradbi nikoli niste bili. Da so tam tudi ljudje, ki so morda pametnejši od vas. Da so tam razbite, nerazumljene duše, za katere je ta obzidana ječa zadnja, ki jim bi jo lahko želel najneumnejši med vami. Veseli ste, ker ste imeli srečo, da ste ostali zunaj.«

Z reportažno lahkotnostjo se sooča Sonja Hribovec, ki ponekod zaide v žurnalizem in zapis, ki pa le ostaja avtentičen in doživet. Emica Antončič je z lepljenko pointilistov na poti k črtici. Malce koketira s sodobnimi tokovi: »Roman v nadaljevanjih, jutranje novice, goveji zrezki za kosilo. Kdo se boji svobode?«

Drobce lepi v celoto še Franci Erzín: »Pišem pač zato, ker pišem in trapasto se mi zdi vprašanje, zakaj pišem, ker prav gotovo ne pišem za kritiko.«

pozabila, da sva bili v Grčiji? Vse ostalo žrtvujeva za standard... Veš, koliko naju je stal portal iz pristnih kamnitih plošč, s katerimi so bile včasih tlakovane kmečke hiše? Tudi pri trpkih sadovih tega planeta Žižmondova ne resignira, kar jo dviga nad bežne zapiske trenutka.

Z grozljivostjo dvojnega življenja v zakonski pasti se spopada Tone Pogačnik: »Naprej! Slika na zabitem žebliju, šum besed v kasetnem magnetofonu, smrad po čebuli in krompirjevih izparinah, čiki, pepelnik, trebušasta steklenica skriva vinjak Cezar. Ženin pepelnatosivi obraz se sklanja globoko nad popisano belino, z nepričigano cigareto med socialnim zobovjem.«

Obetaven je tudi Andrej Ivanuš, ki v svojih kratkih nadrealističnih in psihološko obarvanih črticah ugneta svet z razbolelo melanholijo, ki pa jo prerašča.

KOLONIJA SPODBUDE
MLADIM
USTVARJALCEM

Na natečaj za Peto srečanje je prišlo 326 prispevkov 127 avtorjev v starosti najmanj 15 let. Prispevke so lahko poslali v slovenščini samo tisti avtorji, ki še niso izdali nobenega samostojnega dela, razen v samozaložbi. V komisiji so bili: Peter Kuhar, novinar-slavist, urednik in književnik Niko Grafenauer ter dramatik in pisatelj Peter Božič. Izbranih je bilo dvesto avtorjev. Iz slovenskih zamejskih območij (Italija, Avstrija in Madžarska) je prišla na to svečanost samo pesnica Ester Sferko iz Trsta.

Namen kolonije je predvsem spodbujati ustvarjalnost mladih

literatov. Mentorji, ki so vodili to tridnevno srečanje (Božič, Mate in Suhodolčan), so skušali ovrednotiti in usmeriti nastalo. S pogovori, analizami in v sproščeni obliki se je začel proces decentralizacije. Mlad avtor nima razen šolskih glasil in časopisja nobenih možnosti za objavljanje, saj na Slovenskem že dolgo ni več nekdanje revije Mlada pota, kjer je nekaj ljudi (Ivan Potrč!) z ljubeznijo skrbelo za rastočo pisateljska peresa. Naslednje kolonije bodo v Celju, Slovenj Gradcu, Novi Gorici in v Ilirski Bistrici. Poleg te oblike srečanj so literati obiskovali razne kraje in ljudje so se spoznali z deli mladih po podjetjih. Vse bolj se kaže potreba po literarni reviji

(Kaj dela 16 slovenskih založb!) in mentorjih, ki bi nenehno spremljali dela in usode mladih ustvarjalcev.

Slavko Štefanec, domačin-organizator: »Ponosni smo na kolonijo v Gradišču. Veselijo nas literarni večeri z domačini. Slovenska beseda se lepo zliva z našimi običaji.

Peter Božič: »Vsebinska zasnovava literarnih srečanj se kaže v antioddelih, ki jih ne vsiljujemo mladim začetnikom. Spontano soočanje brez projiciranja svojega sveta v svet, ki nastaja, in širina ter tolerantnost mentorjev skrbe za rast samoniklosti.«

IVAN CIMERMAN

Razstava o umetniškem delu Otona Županciča v Pionirski knjižnici

Ljubljanska Pionirska knjižnica je pripravila razstavo »Umetniško delo Otona Županciča« v znamenju stoletnice rojstva barda moderne in ob mesecu knjige. Pa bi se vprašali, ali ni pre zgodaj za jubilejno razstavo, ko bodo slovesnosti šele prihodnje leto? Sklep je preprosto tak: ob pesnikovem jubileju se bodo zgrnile raznotere prireditve in — upajmo! — ob vsem dobrem bi bila taka prireditev pač ena izmed mnogih. Pa je bolje, da se prireditve porazdelijo. In še nekaj: v tistem času bo knjižnica bolj kot sedaj potrebovala Župancičeva dela in dela o Županciču, kajti šolarji bodo marsikatero knjigo uporabljali pri pouku. Razstava je v mejah možnosti zamišljena kot prikaz Župancičeve literarne ustvarjalnosti. Razstavljeni so prvotiski, del prevodov, del tega, kar je kritika, literarna veda povedala o Župancičevih delih in ne nazadnje, še posebej mladinski delež Župancičevih pesmi v različnih izdajah. Razstava je namenjena ne-le obiskovalcem Pionirske knjižnice, pač pa tudi skupinskim ogledom šol in razredov. Odprta bo do 12. novembra.

25 let knjižnice Sinjega galeba

Ob 25-letnici knjižnice Sinjega galeba je treba izreči priznanje Mladinski knjigi, saj je s to zbirko postregla z zavidljivo številko knjig (205), hkrati pa poskrbela za ustrežno kakovost berila, namenjenega mladini. Izbor domačih in tujih avtorjev in del je pretehtan, zakoličen tako v mladinski klasi kot v priznavanju izrazito sodobnih avtorjev, ki so posvetili svoje pero najzahtevnejšim — mladim bralcem. V zbirki za dela domačih klasikov od Jurčiča, Mičinskega, Murnika, Cankarja, do Bevka, Seliškara, Vandrata, Ingoliča, Smiljana Rozmana, Suhodolčana, Vitana Mala idr. pa do Dragana Božiča, G. Popovskega, Mihaila Simonoviča, Branka Čopiča, V. Podgorca, Milivoja Matošića, Kušana idr. Povesti, črtice, spomini, romani. Tu ne gre za dela domačih avtorjev, ki so vključena v program zgolj iz potrebe, da so domači pisatelji zastopani pač pa za priznanje njihovega mladinskemu pi-sanju, ki so ga potrdili najboljši kritiki — mladi bralci. Mnoga dela avtorjev, ki jih srečujemo v zbirki Sinjega galeba, so bila prevedena v tuje jezike. Tudi prevodi iz svetovne mladinske literature so odbrani po estetskih merilih. Tako srečujemo klasičke, kot npr. R. L. Stevenson, Harriet Beecher Stowe, Gogolj, Jules Verne, E. T. Seton, pa mnogo bolj sodobne mladinske pisatelje, kot npr. E. Kästner, Šmahelová, Lev Kassalij, René Guillot, Saint-Exupéry, Asta Lindgren, M. Diekmann, Richard Bach, Jurgielewiczowa, Philippe Pearce, idr. Veliko več jih je, kot jih omenjam. Morda bo poznavalec mladinske književnosti pogrešal to ali ono ime, naslov dela, ki ga seznani za zdaj ne premore. Prav gotovo smemo pričakovati, da bo knjižnica Sinjega galeba napolnila knjižne police v prihodnjih letih. Ali je treba posebej omeniti, da je med bogato bero 25-letnega izdajanja nič koliko mladinskih uspešnic? Tudi takih, ki so poysovd po svetu doživele polno priznanje.

Morda ne bo odveč beseda o

ponatisih, predelanih izdajah, izrednih izdajah. Ponatisi so prepotrebni. Kakor je sicer pri naših založbah izpričan kaj slab posluh za ponatise razprodanih knjig — morda razen komercialno zagotovljenih — pa je na srečo pri Sinjem galebu drugače. Životvornosti zbirke ne merimo le po uspehu izišlega, pač pa tudi po posluhu za to, ker manjka za ponatise. Predelane izdaje pridejo tu in tam v poštev, vsekakor pa morajo biti tehnični razlogi za tak poseg. Pošteno je, da je pojasnilo tudi v spremni besedi. Ce vzamemo za primer predelano izdajo »Učiteljice Brede« Bevka ali pa prirejeno izdajo »Robina Hooda« v pisateljski izvedbi H. Gilberta, nam je lahko jasno, zakaj je do tega prišlo. Vsaka taka izdaja pa lahko ohranja literarno kakovost, čeprav je jasno, da v prvotni obliki delo ni bilo namenjeno mladini. To so pač izjeme. Nesimpatično pa delujejo izredne izdaje. Zbirka naj bo redna, če je delo iz nekih razlogov pridržano kot izredna izdaja, je bolje, če taka knjiga izide zunaj zbirke Sinjega galeba. Spremne besede so ponekod dokaj skope. Ne mislimo, da bi bilo treba pisati študije kot pri Kondorju, vendar je prav, da spremna beseda ponudi temeljne informacije in morda predstavi glavno delo avtorja in še posebej preprosto, razumljivo oznako dela, zlasti če je le-to težje dojemljivo.

Morda ne bo odveč, če se vsaj informativno pomudimo pri treh domačih noviteta. Vitan Mal je s povestjo »Roki Rok« potrdil, da je prav življenje v svet današnjih šolarjev prispevalo k spretno in premišljeno stiliziranemu prikazovanju dogodivščin fantov in deklet. To ni pogled odraslega, ki opazuje in moralizira v pisanju, ampak odraslo priznavanje osebnosti v mladem človeku, ki se navezuje na vrsto drobnih, iskrih zapažanj. Leopold Suhodolčan je v povesti »Stopinje po zraku« nadaljeval humoristične zgodbe o mojstrih med detektivih, o Načniku in Očalniku. Humor,

tako zelo potreben mlademu bralcu, je v teh zgodbah preprost, blago posmehljiv, kjer se pisatelj nasmeji človeški naravi, dogodivščini pa so brez atraktivnosti, ki je sama sebi ključnega pomena. Niko Grafenauer je zbral in uredil antologijo pesmi »Pa da bi znal, bi vam zapel« in v vabilu k branju razložil, da si je zamislil antologijo kot branje mimo šolske učenosti, kot izbor poveljnih poezije v pisani raznovrstnosti, kjer naj mladi bralec občuti veselje, ne obveznosti. Izjema so le Kosovelove pesmi, nastale pred vojno, ki jih šteje za največjo prelomnico po moderni — te pesmi so tudi zelo bogato zastopane, vse druge pa so nastale po 1945. letu. Izbor prinaša del pesmi, ki jih najdemo v berilih — torej nekaj sovпада s šolsko učenostjo — antologijski izbor pa temelji na tematskih ciklih, in teh je šest. V tako razvrščenem cikličnem izboru je seveda vprašanje, ali je mogoče posamezne pesnike uetniti v motivni krog. Morebiti bi bilo bolje, ko bi urednik sledil posebnostim posameznega pesnika. Tako bi laže razvideli raznotero poetološko jedro posameznika in celote. V tematski uokvirjenosti tudi Grafenauer s svojimi primeri pesmi ni predstavljen značilno — kot še kdo drugi ne. Prav gotovo je imel urednik zelo težko stališče: antologija za mladega bralca zahteva dojemljive, starostni dobi dostopne zglede. Z drugimi besedami: mnogo laže je narediti antologijski izbor za odraslega, kjer je mogoče zahtevati vse dimenzije tega, kar sodi v obseg tudi najzahtevnejšega. Urednik pa je želel mlademu bralcu mikavno približati povojno poezijo. Pričakovali bi, da bo vključil tudi nekatere druga imena, ki jih pogrešamo. Izbor je bil posebno posrečen tedaj, kadar so posamezni pesniki sami po sebi izpolnjevali tematske kroge, ki si jih je urednik zastavil. Povedano drugače: Izbor do prve povojne generacije poetov je dokaj zaokrožen. Antologija za služi širšo, študijsko obdelavo. Gotovo smo lahko veseli, da je izšla pri Sinjem galebu.

Misli

Kdor se zateka k demagogiji, izraža svojo intelektualno in duhovno revščino.

Naš sedanji trenutek: pomanjkanje sanacijskih elaboratov, hiperprodukcija političnih referatov.

Naš sedanji trenutek: pomanjkanje sanacijskih elaboratov, hiperprodukcija političnih referatov.

Resnica je samo ena, le da jo vsak oblikuje po svoji podobi.

Poenostavljene resnice ne poenostavijo življenja.

Obirajmo in dovolimo, da nas obirajo!

So ljudje, ki trdijo, da se golo resnico lahko objavi samo v Playboyu.
BEBEL

kultura

Mariborska opera

Premiera Parmovega Zlatoroga

Vsebinska prve premiere mariborske Opere — v sezoni ji bodo sledile štiri — je vabljava in še vedno živa; slovenski skladatelj Viktor Parma je pripravil opero Zlatorog po ljudski pravljici, ki pripoveduje o Zlatorogu, mističnem in nesmrtnem poglavarju belih koz. Zlatorog ima moč; iz sleherne kaplje njegove krvi zraste triglavska roža, ki rano brž ozdravi. Njegov zlati rog bi osvojil samo lovec, ki mu stoje ob strani sojenice. Zgodbo o Zlatorogu pripoveduje stari pastir Janez, ki se zateče v planinsko kočjo pred dežjem. Ko Janez utrjen zaspi, sanja težke moreče sanje o sojenicah, v snu vidi Zlatoroga, sreča lepo Jerico. Srečen je, ko ga zbudi pastirica Špela, in spozna, da je samo sanjal.

O Zlatorogu velja zapisati besedo dve zategadelj, ker je Parma pripravil to opero že leta 1919, ker je bila zadnjič uprizorjena v Mariboru leta 1923, skladatelj Parma pa je bil do leta 1924, do svoje smrti, častni dirigent mariborske opere.

Prav gotovo je opera po krivici tako dolgo ostala v slovenskih opernih predalih. Parmove melodije so še danes sveže, iz njih dihata poetičnost in idiličnost naših krajev.

Parma je znal s spretno instrumentacijo pričarati razpoloženja svojih junakov. Občutek toplega obdobja zimskega večera v pastirski koči je s prijetnim basom pričaral basist Miro Gregorin v vlogi pastirja, sanjavo, hkrati pa pastirsko robatost je ustvarila mlada mezzosopranistka Majda Švaganova s svojim izrazitim glasom v vlogi Špele. Beneški osvajalec, baritonist Emil Baronik, je bil igralsko in pevsko na višku. Nastopili so še Ervin Ogner, Veronika Miheličeva, Stefan Kunštek in člani opernega zbora.

Na premieri smo postali pozorni tudi na režijo, sceno in svetlobne učinke, ki so še podkrepili mističnost zgodbe.

Mariborski Zlatorog je dragocen kamenček v mozaiku širjenja slovenske operne ustvarjalnosti. Predstavlja nam skladatelja Parma, ki je na premieri osvojil tudi srca mladega občinstva — in jih bo še osvajal, saj bo na programu vso sezono.

M. S. MIROS

Mladinski oder SNG Maribor

»Saj to je za znoret!«

Ludvig Wolker je v igri Saj to je za znoret aktualno obdelal tematiko boja za boljše odnose med otroci in odraslimi; odkril je družinsko življenje delavske družine, želje otrok in resničnost vsakdanjih spopadov med starši, skratka, ustvaril zgodbo o življenju otrok, ujetih v blokovo življenje mesta. In to zgodbo, ki se srečno in lepo konča, je Wolker namenil učencem srednje in višje stopnje. Mladinski oder SNG Maribor pa jo je v prvi polovici oktobra predstavil mlademu mariborskemu občinstvu v režiji Voje Soldatoviča.

Pričujoče mladinsko delo izhaja iz berlinskega gledališča za otroke imenovanega GRIPS in pomeni nekakšno nadaljevanje gledališke usmerjenosti tega gledališča. Začetek je bila Reisnerjeva igra Saj si vendar punca, ki jo je mlado mariborsko občinstvo spoznalo v pretekli sezoni. Mladinsko gledališče GRIPS se v svojih projektih zavzema za tip otroškega gledališča, ki izhaja iz izkušnje in zornega kota otrok, se pravi, da gre v delu Saj to je za znoret za resnično igro za otroke. Pri tem so se ustvarjalci izognili nasilno posladkani pravljici in pustolovčinam, dogajanje pa postavili v vsakdanje življenje otrok.

Igralci so skušali ustvariti predstavo, ki opozarja na značilnosti odtujenosti v našem sodobnem prostoru. To se jim je posrečilo doseči na igriv in prepričevalen način z občutkom za šaljivo in resno plat življenja. Režiser Voja Soldatovič, ki je na trenutke zanihal med pravljicnostjo in sugestivnim realizmom, jim je bil pri tem v veliko pomoč — z ubranimi in gibčnimi igralci, ki so obogatili predstavo s pantomimo in atletskimi veščinami, je pripravil živo odrsko delo za mlade.

Vesela in živahna otoka Biba in Luka sta prepričljivo odigrala Minu Kjudrova in Jože Horvat. Vzor in ponos staršev je bila Anica Vebeltova v vlogi hčerke Jasmine. Sitni delavec Boris Kočevar se je lepo ujel z blago in strpno materjo Hermino Kočevarjevo, čeprav bi se iz jasno izrisanih vlog dalo napraviti več. Igralci so še Franci Gabrovšek, Iztok Valič in drugi.

Poenostavljeno scensko prizorišče je učinkovito izpeljal Drago Turina, kostume je prikrojila Vida Zupanova, baletni del pa je vtkal v predstavo koreograf Iko Otrin.

MIROS

Slavko Kores — pilepski motivi

Mojster stenske dekoracije in štajerske krajine se predstavlja s svojo novo razstavo — odprta je bila 5. oktobra v malem razstavnem salonu Rotovž v Mariboru — v nekoliko novi luči. Prikazuje nam, za razliko od prejšnjih močnih barv štajerske pokrajine, topel in umirjen kolorit rumenih in rjavih odtenkov pilepske krajine na eni strani, na drugi pa prav tako pestro barvno lestvico, denimo, pisanih tkanin, rdeče paprike, tobaka, trave, od sonca razbeljene zidove domov in cerkva. Njegovi motivi govore z izbrušeno likovno govorico o tipiki pilepske pokrajine, polne eksotike, ki jo je slikar ujel na platno.

Koresovo slikarstvo je polno globokih vzgibov ljudskosti, ki barvno in motivno preraščajo ustaljene likovne kalupe.

miros

Metka Kraševac razstavlja v Labirintu

Sedanji izbor slikarskih del Metke Kraševac v bistvu nadaljuje že prej zastavljeno smer, nagib k hiperrealizmu je pri slikarki osebno barvit, nepodrejen in v sedanjem izboru utrjen. Motivne različice ležišča z blazino imajo poenostavljeno risarsko stilizacijo na bistveno in stvarno, to pa umetnica napolnjuje z barvami, ki presegajo realnost. Tako ustvarja svojevrstno lirčno, razpoloženje. Prevladujejo jasne, ostre barve od oranžne, črne, rumene in vijoličaste. Gre za objektivizacijo drobne, skorajda »tihožitne« vsakdanjosti v predmetnem ožje odbranim izboru. Razstava v ljubljanski galeriji Labirint je tako prikazala zanimiva najnovejša slikarkina dela.

Razstavi paviļon v Ptuj

Čar kmetiškega življenja

Dela petdesetletnega ptujskega slikarja Albina Lugariča, ki so na ogled v razstavnem paviljonu Dušan Kveder v Ptuj, pričajo o pristnem doživljanju čara kmetstva, kmečkih ljudi in njihovega srečevanja z življenjem pri vsakdanjem kmečkem opravilu. Slikar Lugarič se je izkazal kot izreden poznavalec kmetiškega življenja, zato je srečanje z njegovimi deli srečanje s podobami pristnih kmečkih pokrajin in kmečkih ljudi, je čustveni spoj z naravo in njenimi življenjskimi oblikami tu in danes, ko se moderni in zmaterializirani porabniki vse bolj odtušujejo od narave.

Razstava akademskega slikarja Lugariča vabi k ogledu vse do 31. oktobra.

MIROS

Mariborsko razstavišče pokrajinskega muzeja

Svetloba telesa

Še zlasti za mlajše obiskovalce je zanimiva in poučna kulturnozgodovinska razstava, ki so jo v Pokrajinskem muzeju odprli letošnjega 30. septembra. Zanimiva zato, ker so pod skupnim naslovom Svetila iz muzejske zbirke razstavili lepo število za svečavo namenjenih predmetov, ki so jih v dolgih zimskih nočeh uporabljali naši predniki od začetka 17. do začetka 20. stoletja.

Svetila so razstavljena sistematično; razporejena so po časovnih obdobjih in dajejo celosten pregled, kako se je skozi stoletja izpopolnjevala oblika svetil. Veliko razstavljenih svetil so izdelale kovaške, steklarske, pasarske in rezbarske delavnice pri nas, nekatera so izdelana s posluhom za umetniško obliko in pričajo o visoki ljudski kulturi naših prednikov.

MIROS

Začetek s Kokoschko

Kokoschka, Lastna podoba s plastiko, 1966

Na prvi razstavi letošnje sezone so v mariborski umetnostni galeriji svečano predstavili 110 grafičnih listov črno-bele in barvne litografije avstrijskega predstavnika ekspresionizma Oskara Kokoschke, ki je znan po mojstrskem obvladanju barv in po portretih z izrazito tankočutno psihološko analizo človekove duševnosti.

Razstava je prva v seriji napovedanih razstav po nekaterih mestih Jugoslavije in zajema 70-letno ustvarjalno pot tega, zdaj že 91-letnega umetnika. Kokoschka se nam predstavlja s pestrim izborom stvaritev od secesijske navdahnjenih ilustracij lastnih pesnitev pa vse do plakatov in ekspresivnih del. Razstavlja in prikazuje bogat kakovostni lok slikarjevih mestnih podob, pristaniških vedut, portretov, mitoloških scen in ilustracij od začetka stoletja do danes.

Seznajanja nas z ekspresionizmom pastoznih barvnih zanosov ter viharjih in ustvarjalno močnih potez, prepletajočih se s Kokoschkino svojevrstno noto dinamike novega baroka.

Izbir Kokoschkinih snovanj grafičnih del sta za jugoslovansko serijo osmih razstav pripravila Avstrijski kulturni inštitut iz Zagreba in Galerija Welz iz Salzburga. Tako se bodo tudi Jugoslovani seznanili z likovnimi deli velikega mojstra, ki so razstavljena v mednarodnih muzejih in skrbno zavarovana v privatnih zbirkah.

MIROS

III. jugoslovanski bienale male plastike

V murskosoboškem razstavnem paviljonu je odprta edinstvena razstava malih plastik, ki predstavlja zanimiv pregled domače in tudi tuje male plastike. Razstava je še posebno pomembna za učence srednjih šol, ki se lahko pod strokovnim vodstvom seznajajo z najboljšimi jugoslovanskimi stvaritvami male plastike.

Pomurci so bili v preteklosti domiselni izdelovalci lončenih izdelkov. Nemara je prav ta zgodovinska značilnost vplivala na sedanji razvoj male plastike na našem severovzhodu.

V murskosoboškem razstavnem paviljonu razstavlja blizu šestdeset likovnih oblikovalcev iz naših republik in avtonomnih pokrajin in osem gostov z mednarodnega srečanja umetniških oblikovalcev v steklu v Muramu pri Benetkah. Letošnji bienale je obenem spominski, posvečen je kiparju Karlu Putihu, ki je umrl leta 1959.

Alfonz Gspan

Težka bolezen je odvzela življenje Alfonzu Gspanu, slavistu, literarnemu zgodovinarju, bibliotekarju in strokovnjaku za rokopise, uredniku Slovenskega biografskega leksikona. Kdor se je srečal z njim, je lahko občudoval njegovo skromno naravo, delovno predanost, čut za umetniški, a tudi kritični odnos do stvari, ki jih je obravnaval. Že v študentskih letih je sodeloval pri raznih glasilih, posebno opazno je bilo sodelovanje pri napredni Mladini, kjer je kot tovariš Srečka Kosovela doživljal rast mlade misli in poezije, in tudi prvi predstavil Kosovelovo liriko. S sodelovanjem pri revolucionarni Knjigi drugova 1929 si je nakopal težave — okrepe tedanje oblasti. Dragoceno raziskovalno vneto je tvorno usmeril k razsvetljenstvu. Poleg V. Vodnika je trezno-odkriva-joče prikazal A. T. Linhart in še posebno samosvojo komedijsko rešitev »Veselega dne«. Skupaj z M. Ruplom je dokončal Kidričevo zamisel »Prešernovega albuma«, uredil »Poezije« (1949) in prikazal z živim komentarjem korespondenco O. Zupančiča in I. Cankarja. Da ga misel o mladostnem prijatelju Kosovelu ni zapustila, govorijo njegovi pogledi v »Neznanem Srečku Kosovelu« (1973), zlasti pa še neizšla knjiga Kosovelovih pesmi, ki jo je za Kondorja pripravil skupaj z L. Legišo. Bibliotekarsko delo ima pečat pokojnikove akribije za ohranitev vsega, kar je v slovenskem prostoru dragocenega. Številne razstave, ki jih je študijsko pripravil v NUK in drugod, govore o zavednem posredovanju kulturnega izročila, zlasti še literarnega. Leksikografsko delo je med prvimi pojmoval kot nujno malega naroda in se je lotil najprej v okviru domače ustvarjalne preteklosti ali polpreteklosti. Dal je mnoge dragocene pobude za natis. Kot najvidnejšo je treba omeniti zbirko Monumenta litterarum slovenicarum. Njegove prizadevne dejavnosti ni mogoče strniti le v nekaj naslovov. Zavest o izgubi človeka, kakršen je bil Alfonz Gspan, je v sedanjem trenutku tisto, ki nam boleče riše njegovo človeško podobo. Ostalo pa bo njegovo delo kot jedro njegovega življenjskega hotenja.

Deveti festival baročne glasbe

Festival baročne glasbe v Mariboru je edina tovrstna glasbena manifestacija v Sloveniji, na kateri lahko obiskovalec spozna izredno bogato glasbo iz obdobja baroka. V času, ko se tudi v svetu vse bolj uveljavlja želja po lepi umirjeni glasbi, postaja baročna glasba vedno bolj aktualna.

Baročni festival, ki je potekal letos v Mariboru od 3. do 18. oktobra, se vse trdnje vrašča v slovenski glasbeni prostor in nas seznaja z lepoto starih mojstrov, na drugi strani pa duši njegovo rast pomanjkanje denarja. Zavoljo denarnih težav se je moral tudi deveti festival baročne glasbe v Mariboru opredeliti za komarno baročno glasbo, saj je izvedba le-te cenejša.

»Knjiga išče bralca, bralec išče knjigo«

Med 29. septembrom in 1. oktobrom 1977 je potekalo na Otočcu redno letno strokovno posvetovanje slovenskih knjižničarjev, ki ga je organiziralo Društvo bibliotekarjev Slovenije.

Osnovna tema posvetovanja, ki je hkrati tudi (zvezni) moto letošnjega meseca knjige, je bila »knjiga išče bralca, bralec išče knjigo«. Na to rdečo nit so se navezovali vsi referenti, koreferenti in razprave, bodisi da so podajali zgoščene poglede dosedanjih prizadevanj pri posodabljanju strokovnega dela z bralci v knjižnicah vseh vrst in tipov, bodisi da so problemsko razmišljali o trenutnem položaju v stroki ali pa v obliki tez nakazovali smernice prihodnjemu smotrnejšemu vključevanju knjižnične dejavnosti in knjižnične mreže v sodobni slovenski prostor in čas.

V prvem delu posvetovanja so knjižničarji obravnavali strokovno področje javnih splošno izobraževalnih knjižnic. Ob kritičnem preverjanju sodobne funkcionalnosti in sodobnega delovanja le-teh glede na sprejete slovenske (jugoslovanske in mednarodne) standarde so razpravljali opozorili na problem-ski voz — pomanjkanje denarja, prostorov, strokovnega kadra — ki ovira načrtno uresničevanje vizije sodobno delujoče javne knjižnične mreže na Slovenskem. Poglavitna teza razpravljanja se je prevesila predvsem v sodobno problematiko stroke: v razmišljanja o fenomenu »sodobni bralec«, »sodobni uporabnik knjige in javne knjižnice«, v razmišljanja o sodobnih stikih s »potencialnimi uporabniki« knjige in knjižnice, o sodobnih oblikah dela z bralci vseh starosti in strokovnih profilov in ne nazadnje o nujnosti raziskovanja bralnih potreb in bralnih navad bralcev ter o sodobni animaciji in sodobni informaciji, kar zadeva knjižnično dejavnost v najširšem družbenem prostoru. V zvezi s tem je bilo precej razpravljanja namenjenega tudi bibliobusu, tej uspešni tipki sodobne javne knjižnične mreže, ki (lahko) prodre tudi do najbolj oddaljenih knjižničnih »belih lis«.

Drugi del posvetovanja je bil namenjen razpravi o mestu in vlogi knjižnice v izobraževalnem sistemu. Problematika se zdi še toliko bolj aktualna, ker doživlja vzgojnoizobraževalni sistem prav sedaj na vseh stopnjah korenite preobrazbene posege in spremembe, pri katerih ima, po sodbi sodobne knjižničarske stroke, pomembno vlogo tudi knjižnična dejavnost. Razpravljanje je pokazalo, da knjižničarska stroka že ima izdelane standarde za sodobno strokovno podobo in sodobno strokovno delovanje tako šolskih kot univerzitetnih knjižnic. Izkazalo se je tudi, da si knjižničarska stroka po svojih močeh prizadeva za tesnejše strokovno sodelovanje z ustreznimi strokovnimi žibami znotraj izobraževalnega sistema z namenom, da se specialna knjižnična dejavnost čimbolj vitalno vključi v reformirano izobraževanje na vseh stopnjah, pa tudi to, da dosedanj dosežki sodelovanja niso zadovoljivi.

Na področju šolskih knjižnic (na šolah I. in II. stopnje) npr. še nimamo enotne sistemske rešitve obveznega financiranja na republiški ravni, kot to določajo standardi; to pa kratko in malo onemogoča šolskim knjižnicam, da bi se kot »sodobni kabinet za knjigo« enakovredno drugim kabinetom vključile v vzgojnoizobraževalni proces na šoli, knjižnični delavec pa dobil status, ki bi bil enakovreden statusu drugih pedagoških delavcev na šoli.

Podobno je tudi razprava o uspešnosti ali neuspešnosti sedanjega knjižničarsko-dokumentacijsko-informacijskega sistema na univerzi s poudarkom opozorila na svojevrstno in celotno problematiko, kar zadeva vlogo in naloge sodobnih univerzitetnih knjižnic, glede na smernice in silnice reforme visokošolskega študija na Slovenskem.

MARJANA KOBE

Po svetu

Šolanje otrok naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini

Velika mednarodna družina

V Stockholmu dela šola s tridesetimi oddelki, ki jo obiskujejo poleg otrok Jugoslovancev tudi otroci drugih narodnosti — italijanske, finske, grške, angleške, korejske, čehoslovaške, madžarske, portugalske, španske in japonske. O tem, kako delajo v tej izjemni šoli, smo se pogovarjali z ravnateljem Vojislavom Špadijerom.

Že več let sodelujete pri organiziranem delu za šolanje otrok naših delavcev, začasno zaposlenih na Švedskem. Povejte nam, prosim, kako poteka delo v šoli, ki jo vodite že osem let?

Organiziran pouk materinega jezika in kulture (narodne zgodovine in geografije) za tuje narode in seveda tudi za otroke jugoslovanskih delavcev, začasno zaposlenih v tujini, se je začelo pred desetimi leti. Sedaj je na Švedskem več kot pol milijona tujih delavcev. Hkrati s povečevanjem števila teh delavcev se je večal tudi problem pouka materinega jezika in kulture za otroke tujih delavcev. Švedska je začela upoštevati tujo delovno silo že veliko prej, preden je bilo poskrbljeno za pouk v materinščini. Potem ko so preživeli na Švedskem že nekaj let, so se otroci težko vključevali v šolski sistem; pri mlajših je to še nekako šlo, zelo težko pa je bilo s starejšimi. Potem ko so končali devetletno švedsko šolo, tuji učenci niso mogli več nadaljevati šolanja tam, kjer bi želeli. Ovira je bil švedski jezik. Raziskave, ki so jih napravili na Švedskem, so pokazale, da so učenci, ki niso obvladali materinščine, težko obvladali tudi švedščino. Zato so ustanovili v Stockholmu šolo, v kateri poučujejo samo materin jezik, narodno zgodovino in kulturo. Skratka, narodne kulture.

Kakšen je odnos švedskih oblasti do te dejavnosti?

Švedi so sami spoznali, da se otroci tujih delavcev zelo težko vključujejo v švedske šole pa tudi to, da jih zelo malo nadaljuje šolanje prav zato, ker ne znajo švedskega jezika. To neznanje pa se navezuje na slabo znanje materinščine. Zato pouk materinščine zelo podpirajo.

Šola je mednarodna, otroci so od vsepovsod. Kako usklajujete učni proces?

Šola ima trideset oddelkov. Od teh jih je sedem jugoslovanskih, in sicer pet s poukom v srbohrvaščini in dva, ki imata pouk v slovenščini. Drugi oddelki so finski, italijanski, angleški, korejski, čehoslovaški, madžarski, portugalski, španski, japonski in grški. Prosvetne delavce — učitelje za vse te otroke moram poiskati sam. Zelo velikokrat težko najdem učitelja za nekatere jezike. Pogoj je, da zna švedsko, v švedščini se tudi sporazumevamo. Vsak narod ima pouk po svojem načrtu — jugoslovanski učitelji poučujejo po načrtu, ki velja za otroke naših delavcev, začasno zaposlenih na Švedskem.

Kot vodja šole redno obiskujem pouk in skrbim za njegovo kakovost — pri otrocih vseh na-

rodnosti enako. Morda zveni to čudno, obiskovati pouk pri tolikih in neznanih jezicov. Skoraj vsi ti otroci znajo nekoliko švedsko, zato se ni težko sporazumevati. Res da je šola mednarodna, toda pripadnik vsake narodnosti se počuti v njej kot doma. V njej se razvija internacionalizem v pravem pomenu besede. V vseh teh letih, kar vodim šolo, ni bilo niti enega ekscesa ali pa prepira med učenci tolikih narodnosti.

Vsak učenec se počuti tako, kot da je doma: igra se, pripoveduje in razpravlja s svojimi tovariši katerekoli narodnosti — z veliko zanimanja in medsebojne ljubezni. To so učenci od 1. razreda osnovne šole pa do gimnazije. Pomislite, kako bi bilo, če bi tako ravnali vsi narodi sveta. V tej šoli ohranjamo kulture vseh narodov na skupno prireditev, kjer vsak narod sodeluje s svojim sporedom. Pereča vprašanja rešuje šolski odbor, v katerem so politiki, predstavniki šolske uprave, staršev, učencev in učiteljev. Odbor se sestane najmanj dvakrat na leto.

Kako organizirate sodelovanje s starši učencev?

Sodelovanje je zelo dobro. Starši se zanimajo za uspeh svojih otrok. Če učenca ni k pouku, morajo učitelji o tem obvestiti starše. Če je potrebno, skliče učiteljski svet sestanek in spozna starše z določenim problemom. Če je problem bolj splošen, povabim vse starše, toda le tedaj, če je zadeva zelo pereča. Zaradi malenkosti ne sklicujemo sestankov, saj večina staršev dela tudi ob sobotah.

Ali imate tudi težave?

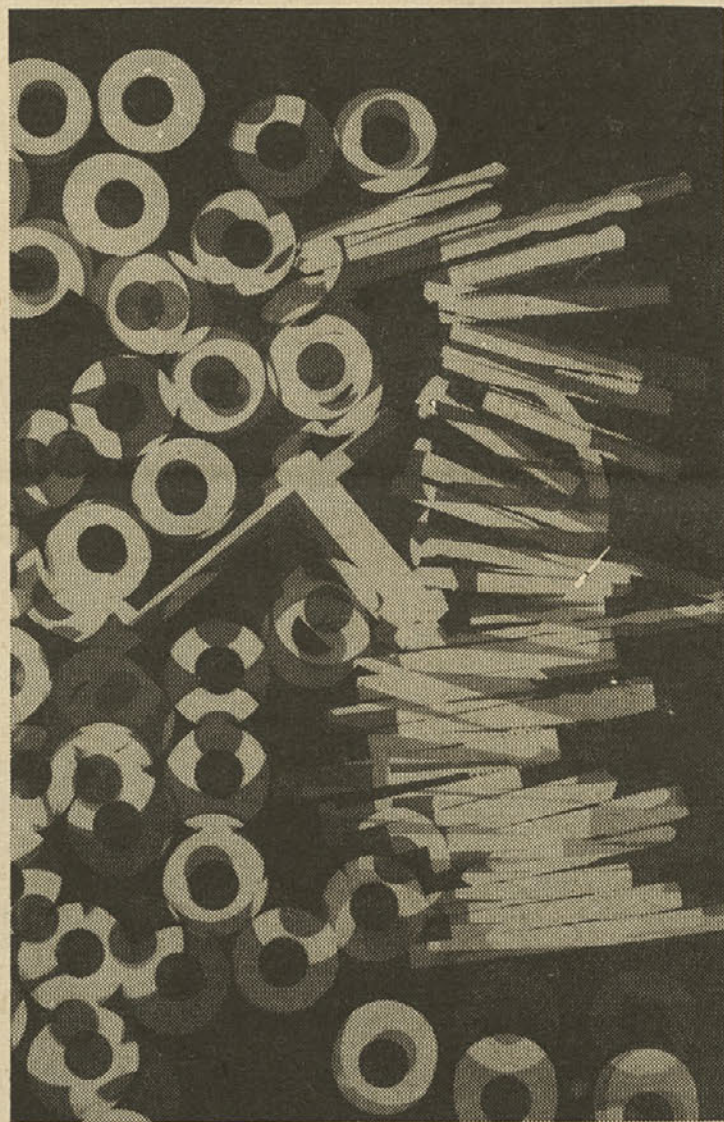
Te so pri vsakem delu in seveda tudi pri tem.

Največji problem je kvalificirano učno osebje. S tem smo imeli že v začetku težave. Poučevati so začele osebe različnih strokov — od šoferjev pa do tehnikov. Razumljivo je, da tak pouk ne more biti učinkovit. Tisti, ki so začeli poučevati, naredijo vse, da bi svoje delo obdržali. Ne moremo se jim čuditi, saj dobe za eno učno uro od 30 do 70 kron, za delovno uro v tovarni pa nekajkrat manj. Zato velikokrat razglašajo, da bi potem, če bi dobili učitelje iz Jugoslavije, lahko prišli poučevati »sumljive« osebe. Žrtve so seveda otroci. Nestrokovnjak jim da lahko le slabo znanje, ko pa se vrnejo v domovino, se težko vključijo v učni proces in — razumljivo — postanejo nazadnje problem zase, za družino in tudi za družbo.

Že več let obstaja jugoslovanska medrepubliška-pokrajinska

delovna skupina, ki se o prosvetnih vprašanjih dogovarja s Švedsko. Pričakovali smo, da bo rešila to vprašanje, a ga ni. Nisem namreč prepričan, da Švedi ne bi popustili, če bi jim že v začetku resno dokazali, kolikšen davek plačajo otroci. Menim, da bi bilo treba to vprašanje reševati na višji ravni. Take komisije naj bi vodili predvsem izkušeni prosvetni delavci, ne pa ekonomisti, pravniki ali drugi strokovnjaki.

Težava je tudi jezikovno vprašanje. Ekstremisti vztrajajo, da je treba ustanoviti oddelke v hrvaškem jeziku. Ustvarjati iz enega jezika dva, to je v resnici anomalija. Omenjena jugoslovansko-švedska skupina bi morala pravočasno znanstveno pojasniti Švedom, da je to en jezik — srbohrvaški ali hrvaškorski in da peščica ekstremistov ne more predstavljati jugoslovanskih delavcev in za njihove otroke zahtevati to, kar nasprotuje politiki naše dežele. Prosvetni delavci, ki delamo z otroki naših delavcev, začasno zaposlenih v tujini, smo zelo ogorčeni zaradi popuščanja švedske vlade

Kljub vsemu naprej (Foto: Amand Papotnik)

ekstremistom in kriminalcem, ki pod parolo nekih političnih nasprotnikov izvajajo svoje kriminalne akcije.

Koliko je učenec zaposlen v šoli zunaj učnega procesa? Kako preživljajo učenci svoj prosti čas?

Svobodne dejavnosti imajo učenci pri švedskih šolah, sicer pa imamo sekcije pri združenju Jugoslovancev; te sekcije vodijo prosvetni delavci. Dela pa tudi pionirska sekcija.

In ob koncu: Kakšen profil ima ta šola? Za kaj pravzaprav pripravljate učence?

Šola je splošno izobraževalna. V njej imajo učenci štiri ure samo materinega jezika, narodne zgodovine in geografije. Poleg tega imajo še dve uri samo materinščine v švedskih šolah in seveda tako dobijo nekaj znanja. Na žalost ima ta privilegij samo Stockholm z okolico, v drugih delih Švedske pa imajo otroci samo po dve uri pouka v materinščini (to pa je seveda premalo). Otroci dobijo potrdila in spričevala, tako da se ob vrnitvi v domovino lahko vpšejo v šolo brez sprejemnih izpitov. Švedske oblasti imajo lep odnos do šole, zato nimamo težav z denarjem.

Pogovor je vodil NIKITA NIKIĆ

Težave prve in druge generacije

(Nadalj. iz prejšnje številke)

Potem tudi ne bo prišlo več do tolikšnega odujevanja in izgubljanja občutka pripadnosti narodu, ki živi daleč stran.

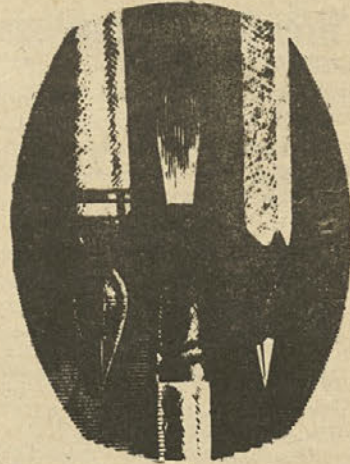
Učinek dopolnilnih šol se torej ne more pokazati v ocenah in številkah, kot je to mogoče v rednih šolah. Naša prva naloga je vzgajati te mlade Jugoslovane, in sicer tako, da ne bo več problemov pri vračanju v domovino. Z ocenami, ki so jih prinesli iz dopolnilne šole, so se največkrat osmešili, ali pa so jih smešili učitelji sami, ki se niso poglabili v problem otroka »zdomca«. Za razmere v tujini je na primer otrok obvladal naš jezik v primerjavi z drugimi v skupini, za »odlično«. Za razmere doma pa je bila to morda največ »trojka«. In ta mali »povratnik«, ki se je počutil »doma« v tujini, kjer se je rodil, se srečuje s prav takim problemom kot prva generacija otrok, ko je prišla v tujino. Tu pa mi in naša družba lahko nekaj storimo. Slovenci že nekaj let nimamo ocen v dopolnilnih šolah, druge republike pa še vedno ocenjujejo. Naloga nas v tujini naj bo v tem, da v tisto malo urah na teden vzgajamo Jugoslovane tu v tujini in jim, kolikor je v naših močeh, približamo naš jezik, našo kulturo, našo misel-

Mi sicer dobivamo po nekaj primerkov raznih časopisov, toda premalo je časa, da bi ob 35 dnevih pouka, ki ga imamo v šolskem letu vse to prebrali. Če pa bi otroci imeli tako berivo na voljo doma, bi ga lahko prebrali skupaj s starši. Že s tem bi bilo veliko storjenega. Nič ni hudega, če je časopis star, le da je v našem jeziku.

Tudi dopisovanje s šolami doma je zblíževanje. Vendar dobimo tako malo odmeva na naša pisma. In vse drugače je, če pride »paket« prospektov in razglednic od šole, s katero si dopisujemo, kot pa če to tovarišica dobi v turističnih uradih. Verjemite, da je tako.

Še veliko bi lahko govorili o problemu naših otrok v tujini. Menim, da bi bilo potrebno govoriti. In ne samo to. Tudi narediti moramo še kaj, posebno sedaj, ko se veliko otrok vrača in naleti na nerazumevanje. Pri učiteljih, ki vendar poznajo probleme otroka v razvoju, pa ne bi smelo manjkati tudi seznanjanje s problemi »povratnikov«, ki bodo prišli v njihove roke, saj so tu otroci iz vseh krajev naše domovine. In potrebno je, da učitelji in učenci vedo, da se lahko jutri zgodi, da bodo dobili sošolca, ki morda ne bo znal prav lepo govoriti v domačem jeziku, vedel in čutil pa bo, da je Slovenec in da je njegova domovina ta dežela, v katero je prišel s svojimi starši, pa čeprav jo je doslej videl samo nekajkrat. Veliko lepega ve o njej, čeprav ne še vsega. Tu pa se začne vaše delo, dragi kolegi v domovini, ki boste te malčke videvali vsak dan in živeli z njimi. Ne bo vam treba prepričevati starše naj pride otrok v šolo kot se dogaja pri nas, kadar gre za dopolnilno šolo. V domovini bo šolanje otrok za starše obveznost, kot jim je bila obveznost

v tujini, da pošiljajo otroka v redno šolo tujcev. In morda boste videli kdaj solzne oči teh staršev, ki jim bo žal, da so v tujini vse prevečkrat pozabili na našo lepo besedo in jih ni motilo, da se otroci z njimi pogovarjajo v jeziku, ki bo doma zvenel zanje tako zelo tuje. Prezrite te solze, tu ni več kaj pomagati. Pomagati pa moramo otrokom, da se bodo velikokrat spomnili na prijatelje —

tujce, ki so jih zapustili, in da jim bo mnogokrat težko ob misli na deželo, v kateri so odrasčali in še niso čutili, da jih je ta dežela sprejela samo na videz. Tem malčkom pomagajte in ublažite težave, ki jih bodo ob prihodu imeli. In pomislite na to, da »prvi generaciji« otrok, ki so prihajali v tujino, ni nihče pomagal, ampak jih je tujina prizadela. Domovina te napake ne sme storiti, saj so to naši otroci, del naše družbe. Da pa bodo to tudi čutili, ne samo vedeli, se bomo potrudili mi učitelji v tujini. Tudi vam bo lažje graditi naprej na tem kamnu, ki je temelj za zavest, da iz majhnega zraste veliko.

MARJETA DE REGGI-KOBE
ZUCHWIL—ŠVICA

V šoli je moč

Pogovor z vladnim svetnikom, ravnateljem Zvezne gimnazije v Celovcu, dr. Pavlom Zablatnikom

Letos je celovška Zvezna gimnazija za Slovence slavila 20. letnico svojega obstoja. Ob tej priložnosti smo prosili ravnatelja dr. Pavla Zablatnika za tale pogovor.

Leta 1957 ste odprli prve tri razrede slovenske gimnazije. Katere težave so spremljale ta začetek?

Odprli so nam gimnazijo pod tujo streho in tedanji realci v Celovcu. Slovenski starši so zaupali na novo ustanovljeni šoli 101 učenca. Tedaj smo imeli le prve tri razrede, poučevalo pa je osem učiteljev. Osemnajst let smo imeli pod tujo streho v tesnih prostorih samo popoldanski pouk, kar je bila huda obremenitev za učence in učitelje. Za neobvezne predmete in vaje pod to streho ni bilo prostora. Za to dejavnost smo morali najeti prostore zunaj šole, pouk neobveznih predmetov pa omejiti na skromno število ur. Nismo imeli posebnega prostora za dijaško in učiteljsko knjižnico. Za knjižnico smo morali uporabljati tesno zbornico in ravnateljevo pisarno. Oblasti so nas tolažile, da je ta položaj le začasen.

Kdaj ste dobili svoje poslopje?

»Kratkoročno« bivanje pod tujo streho je trajalo do 10. maja 1975, torej 18 let. Leta 1969 so našli za našo šolo primerno gradbišče, leta 1970 je šolska oblast izdala dovoljenje za gradnjo, jeseni 1971 pa so zabrnili stroji in zaropotali krampi na gradbišču v šentpetrskem predmestju. Slovenska gimnazija je začela rasti. Po štirih letih je bila šola dograjena in toliko opremljena, da smo se lahko preselili pod svojo streho. Več tednov je vladalo pod novo streho med učitelji in učenci prav praznično razpoloženje, ko smo začeli v modernem poslopju z dopoldanskim poukom.

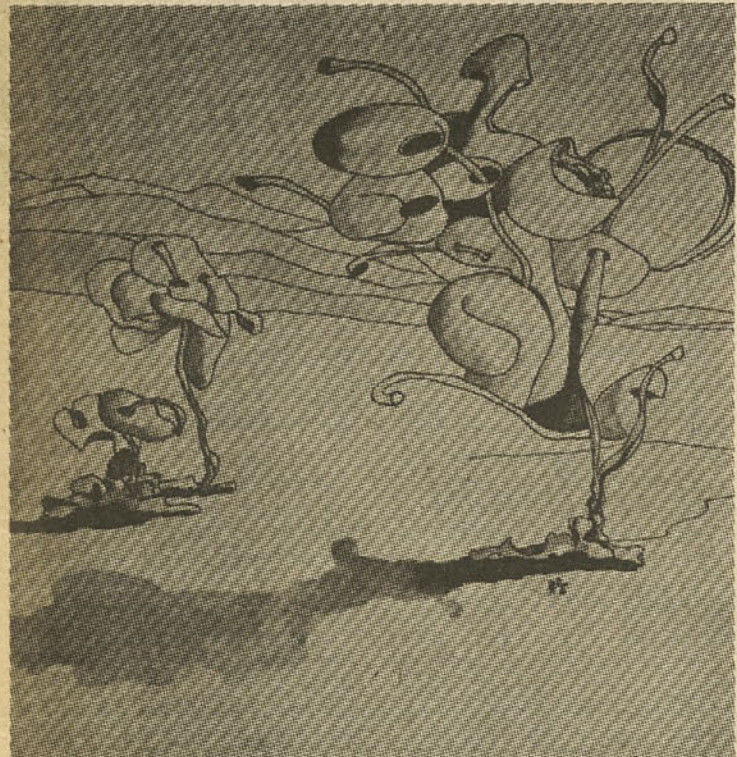
Kakšni so dosežki ob 20-letnici obstoja?

Danes bi si koroških Slovencev ne mogli več predstavljati brez slovenske gimnazije. Iz nje prihaja narodno-zavedna inteli-

genca, ki s svojim nacionalnim in kulturnim delovanjem utrjuje položaj in obstoj našega narodnega življa. Narod brez lastne inteligence bi bil prej ali slej zapiisan smrti. — Slovenska gimnazija ima v tem šolskem letu nad 500 dijakov in dijakin. Od prve mature pred 15 leti je naša gimnazija dala slovenskemu življu na Koroškem že 477 maturantov, v tem šolskem letu bo tudi število maturantov naraslo čez 500. Večina naših maturantov nadaljuje študij na univerzi na raznih fakultetah, precej jih gre študirat na pedagoško akademijo — 106 učiteljev je že izšlo iz naše gimnazije, kakih 20 odstotkov pa jih po maturi išče zaposlitev pri uradih in v državnih in privatnih podjetjih. Ta slovenska inteligenca naj bi bila hrbenica naše narodne skupnosti v kulturnem in narodnem življenju. Spodbujati bi morala našega človeka, mu krepiti narodno zavest, ga dvigati iz malodušnega življenja k samozavestnemu uveljavljanju lastnih sposobnosti, k zaupanju vase in v lastno moč. Slovenska inteligenca naj bo priča povsod, kjer jo narod potrebuje. Posebno naj se uveljavlja na kulturnem področju, da našemu človeku prikaže vse bogastvo tiste slovenske kulture, o kateri Ivan Cankar s ponosom ugotavlja, da je »tako velika«, da se zdi bogatim sosedom nemogoča. Kakor prelepa krizantema v gumbnici raztrganega berčaja.

Slovenska gimnazija je v 20 letih v resnici zaživelja med našim ljudstvom in si pridobila njihovo zaupanje. Po učnih uspehih se lahko meri z drugimi avstrijskimi gimnazijami. Ker vzgaja slovensko mladino v narodnem duhu, jo nasprotniki slovenskega življa na Koroškem proglašajo za »strup« v tej deželi. V resnici pa se ta ustanova glede na posebne naloge, ki jih ji nalaga prostor na stičišču treh kultur, še posebno prizadeva za gojitev duha narodne strpnosti, za mirno sožitje obeh narodov v deželi in vseh narodov sveta.

STANKO SKOČIR

Dare Zavšek: Studija II, tuš, 1977

Četrtošolci iz prekmurske ravnice v primorskem svetu

Leta 1975 smo prvič organizirali letno šolo v naravi za vse četrtošolce devetih osnovnih šol in posebne osnovne šole lendavske občine. Odločili smo se za Valovine pri Pulju.

Tudi letos je Vzgojnoizobraževalni zavod Lendava ponovno uspešno organiziral v tem kraju desetdnevno letno šolo v naravi. V najštevilnejši skupini je bilo 338 učencev, ki jih je spremljalo 18 učiteljev — razrednikov, 23 učiteljev plavanja, pedagoški in organizacijski vodja ter medicinska sestra.

Iz prekmurske ravnice smo odšli v povsem drugačen, primorski svet. Ob tem smo spoznavali nove kraje, običaje, ljudi in navajali učence na kolektivno in samostojno življenje. V novem okolju želimo ustvariti učencem ustrežno domačnost, prijetno ozračje, v katerem naj bi se počutili svobodni, sproščeni in varni.

Učnovzgojno delo je bilo razdeljeno na: učne ure, pouk plavanja in rekreacijo.

Delo smo pričeli ob 7. uri s pozdravom v obeh jezikih, saj smo prišli iz dvojezičnega območja, kjer živijo v sožitju Slovenci in Madžari. Ob prijetnih zvokih koračnic in otroških pesmi so otroci pod vodstvom učiteljev telesne vzgoje stekli ven in se razgibali — to je bila ju-

tranja telovadba. Sledilo je pospravljanje, umivanje in jutranji zbor. Ob zvoku harmonike in petju pionirske himne se je nad naseljem ponosno dvigala naša zastava.

Ko je izzvenela pesem, so sledila obvestila in navodila za 'delo čez dan.

Dnevi so si bili podobni: imeli smo tri učne ure in štiri ure pouka plavanja. Vse vzgojnoizobraževalno delo je potekalo v naravi, na soncu in zraku. Tako delo je bilo še posebno uspešno, saj je bil pouk povsem stvaren in neposreden, sodelovanje in aktivnost učencev pa večja in uspešnejša.

Učnovzgojno delo smo popestrili z ekskurzijami v bližnjo okolico in z ogledom Pulja. Ob

tem so učenci spoznali zgodovinske in kulturne znamenitosti teh krajev.

Kljub muhastemu vremenu smo uspešno končali šolo plavanja. Domov se je vrnilo 83,4 % učencev-plavalcev. Na posebni slovesnosti je sprejelo 93 učencev bronaste, 29 pa srebrne značke delfinčka.

Poleg učnovzgojnega dela smo poskrbeli tudi za dnevno rekreacijo. Učenci so se skupaj z učitelji igrali razne družabne igre, tekmovali so, plesali in peli. Organizirali smo razna športna tekmovanja med šolami, šahovski turnir, postavljanje šotora, gledanje TV in druge zabavne igre. Ob tem se v učencih razvijajo potrebe po zdravem načinu preživljanja prostega časa.

Delovni dan je bil pester, saj so bili učenci zaposleni ves dan.

V času bivanja smo ves čas uspešno sodelovali s predstavniki ZB NOV in pripadniki vojne mornarice. Le-ti so nam omogočili nepozabno plovbo z vojno ladjo ob obali in ogled vojnega pristanišča. V kratkem predavanju na ladji smo se seznanili z delom in življenjem naših mornarjev.

Posebno prijeten dogodek je bil obisk zabavnega orkestra

vojne mornarice. Orkester nam je pripravil zabavni večer. Vseh 338 otrok se je zavrtilo ob prijetnih zvokih glasbe.

Učenci so pridno zbirali uspešne likovne in druge izdelke, ki so jih zadnji dan bivanja razstavili. Poslikali pa so z barvno kreda asfaltno stezo, ki je vodila skozi naselje na temo: življenje v šoli v naravi.

V svoj program dela smo uspešno vključili tudi zaščito in varstvo okolja, kar je bil tudi eden izmed smotrov letošnje šole v naravi. Medicinska sestra je pripravila predavanje na to temo, učenci pa so tekmovali za prehodno zastavico v urejenosti in čistoči hišic in okolja. Posebno skrb smo posvetili tudi osebni higieni. Zdravstveno stanje učencev je bilo zelo dobro, saj ni bilo večjih obolenj.

Našo uspešno šolo v naravi smo končali na predvečer odhoda s pestrim kulturnim sporedom.

Delo učiteljev v šoli v naravi je težko ovrednotiti. Poleg učnovzgojnega dela so otrokom nadomestili starše, topel dom, nežnost, varnost in ljubezen.

K uspešnemu delu je veliko pripomoglo osebje naselja s svojim nesebičnim delom. Omeniti pa moramo tudi pomoč in sodelovanje Občinske izobraževalne skupnosti, Telesnokulturne skupnosti Lendava, šol in staršev. Le s skupnim prizadevanjem vseh smo dosegli, da so se naši učenci dobro počutili in veliko naučili.

ELIZABETA URISK in MIRA UNGER

Popravek

Besedilo pod reprodukcijo krajine na str. 7 Prosvetnega delavca št. 16 se pravilno glasi: **Krajina slikarja Maria Petrica.** Slikarju in bralcem se zaradi ne ljube pomote opravičujemo!

Maturanti 5. c razreda učiteljskega v Ljubljani iz leta 1962 smo se za petnajstletnico mature zbrali v Šentjernej na Dolenjskem. To ni bilo le tovariško srečanje sošolcev po petnajstih letih, temveč tudi spoznavanje lepote Dolenjske in seznanjanje s prijaznimi Dolenjci. Med drugim smo si ogledali kostanjeviški grad, forma vivo, razstavo akademškega slikarja Didka in pletersko kartuzijo.

Tovariško srečanje smo sklenili v zidnici na Tolstem vrhu in tako Dolenjsko dodobra spoznali iz vseh plat. Vsi »cejevci« smo dolžni zahvaliti učitelju Viljemu Petelinu, ki je srečanje pripravil tako, da smo se razšli ne le dobre volje, temveč tudi kulturno obogateni.

(Besedilo in foto: France Brus, Kočevje)

Težave s testi

Ne morem in ne morem sestaviti okej testov. Fruit juice je zanič za inspiracijo. Saj je vseeno, se bomo pa pogovarjali in jemali novo snov. Kadar se pogovarjamo, je najbolj glasen Žoko, kadar jemljemo novo snov, pa jaz.

— Ali si kaj razumel, falot, se zapičim v enega mulca, ki mu gre vse po glavi, samo šola ne in vedno zine kaj ultra bedastega. Ou boy, pravim kot v risanki in se zdiscipliniram, da oni trot ne bi ostal brez frizure.

— Danes bomo jemali levi prilastek, se zaderem, da se razlega v podaljšano bivanje. Žoko vpraša, kako dolgo bo to kaj trajalo in če ima kaj zveze z zavijanjem v levo.

— Levi prilastek je tisti, pravim, ki stoji na levi strani odnosnice in tak položaj je stilno nevtralen. Ena od punc glasno šepeta sosedu, da jo zavijajo ti prilastki in da je vrlovažno, kakšni so.

— Lahko sta pa tudi dva prilastka in je eden prvi, drugi je drugi ali eden še bolj levo od levega. V primeru NAŠ DRAGI TOVARIŠ na primer.

— Katerega pa mislite, sprašuje Žoko. Ali tistega za telovadbo ali tistega za staro matematiko? Če mislite Šponarja, odpade skrajno levi prilastek, levega pa prekucnemo na desno, da postane stilno zaznaven in se glasi TOVARIŠ DRAGI, kar je enako »malo drugačen odnos ali pa spokoj«.

— Okej, Žoko (intonacija padajoča). Smeri neba vidim da obvladaš, če pa misliš, da boš ti ukazoval prosvetnemu kadru, se pa motiš. Dalje: kakšne besede so lahko prilastki?

— Prazne kot množice, se usti tisto fante.

— Žoko, dovolj te imam (intonacija vzklična)! Koliko tečajev za lepo vedenje si pa absolvirala? Vzemi čik iz ust!

— Iz usne votline, me popravi ona punca, ki obvlada nekaj fonetike.

— Čik ven, ti pravim! Boš videl, prihodnjo uro bomo pisali teste!

— Fino, fino, se dere ves razred. Tršica, ali bodo taki s PODČRTAJ ali taki z OBKROŽI? Z DOPOLNI so tako dolgočasni.

Lucky star jeans and jackets! Misli, da je to vzdih h kakemu reformiranemu svetniku ali pa klevica? To je začetek učenja svetovnih jezikov, da bi domačega laže to forget. Vračunan je v ceni šolske torbe za prvi razred, made in Toko Dom-šale. Obkudratite, če mislite, da ni kaj prav!

META PERESNIK

PREDMETNI UČITELJ ZA TEHNIČNI POUK IN FIZIKO išče delo na šoli samo z dopoldanskim poukom v Ljubljani ali okolici Ljubljane. Ponudbe pošljite na uredništvo pod šifro »Dopoldanski«.

KOMISIJA ZA VOLITVE IN IMENOVANJE SKUPŠČINE OBČINE GORNJA RADGONA

razpisuje delovno mesto:

ravnatelja vzgojnovarstvenega zavoda Radenci (reelekcija)

Pogoji: po 13. členu zakona o vzgojnovarstveni dejavnosti za predšolske otroke (Ur. list SRS št. 28-181-1971).

Kandidati, ki poleg splošnih pogojev izpolnjujejo pogoje iz tega razpisa, naj se prijavijo na razpisano delovno mesto v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Gornja Radgona. Kandidati bodo obveščeni o rezultatih razpisa v 60 dneh po poteku razpisnega roka.

ELEKTROMECHANIKA
hladilne naprave · ljubljana ·

Celovška 180 b
tel.: 56-691 * 57-172

projektiranje
izdelava
montaža
servis

* hladilni agregati

* mesarski pulti

* gostinski pulti

* hladilne vitrine

* aparati za izdelavo
sladoleda

* hladilnice

Vabimo k sodelovanju

Razstava del fotoamaterjev - začetnikov

V letu, ko proslavljamo Titove in naše jubileje, se pridružujejo proslavi tudi fotoamaterji z razstavo del fotoamaterjev-začetnikov. Razstavo organizira Ljudska tehnika iz Zagreba.

Razstava fotoamaterjev-začetnikov ima že dolgoletno tradicijo: stara je več kot dvajset let. Mnogi izmed avtorjev, ki so prvič razstavili svoje fotografije na eni izmed teh razstav, so sedaj znani fotografi. To pa pomeni, da se uresničujejo naloge, ki so si jih zadali organizatorji pred več kot dvajsetimi leti. Mnogi začetniki si ne upajo poslati svojih del na razstave fotografij, kjer naj bi se pomerili z izkušenimi mojstri fotografije. Na razstavi fotografij in fotogramov fotoamaterjev začetnikov lahko razstavljajo tisti, ki še niso razstavljali na republiški razstavi fotografije ali na razstavah na višji ravni; prav to omogoča številnim novim avtorjem, da se s svojimi deli predstavijo javnosti.

ODBOR ZA MEDSEBOJNA DELOVNA RAZMERJA

Osnovne šole Boris Kidrič Ljubljana

razpisuje za nedoločen čas
prosto delovno mesto knjižničarja

Pogoj: PA — knjižničarstvo
Začetek dela po dogovoru
Prošnje sprejema odbor 15 dni po objavi razpisa

KDO LAHKO SODELUJE

1. Pravico do sodelovanja imajo pionirji, mladinci in drugi občani, ljubitelji fotografije, ki še niso sodelovali na republiških in pokrajinskih razstavah ter na razstavah na višji ravni.
2. Temo lahko izberete sami, sprejete pa bodo črno-bele fotografije in fotogrami, velikosti 18x24 do 30x40.
3. Vsak avtor lahko pošlje za razstavo največ šest fotografij in šest fotogramov.
4. Kaširana, poškodovana in neurejena dela ne bodo sprejeta.
5. Na hrbtici strani fotografij in fotogramov mora biti napisano avtorjevo ime in priimek, naslov fotografije ali fotograma, avtorjev naslov in poklic ter naslov in poklic šole ali kluba. Fotografije brez navedenih podatkov ne bodo upoštevane pri izboru za razstavo.
6. Avtor mora hkrati s fotografijami poslati tudi pravilno izpolnjeno prijavnico za sodelovanje na razstavi.
7. Z ovojnicino zavarovane fotografije pošljite na naslov: Podružnični center za tehnični odgoj mladih »Špansko«, Špansko 33, 41000 Zagreb.
8. Organizator bo pazljivo ravnal s fotografijami, ne more pa prevzeti odgovornosti za poškodbe, ki bi nastale med transportom.
9. Žirija, ki bo izbrala dela za razstavo, bo podelila eno prvo nagrado, dve drugi nagradi, tri tretje nagrade, eno nagrado za zbirko, pet diplom za najboljše fotografije in eno prvo nagrado, eno drugo nagrado in eno tretjo nagrado za fotograme.
10. Dela pošljite do 12. januarja 1977.
11. Po končani razstavi bo organizator na svoje stroške vrnil dela avtorjem.

Splošno gradbeno podjetje Gorica
Nova Gorica, Erjavčeva 19,
tel.: 22-711

PROJEKTIRA IN GRADI

VZGOJNOVARSTVENE ZAVODE, ŠOLE
VSEH STOPENJ, DOMOVE ZA UČENCE
IN ŠTUDENTE.

PODROBNEJŠA OBVESTILA O CENAH, ROKIH IN POGOJIH DOBITE
OSEBNO, PISMENO ALI TELEFONSKO V NAŠI UPRAVI.

POLJOPRIVREDNO INDUSTRIJSKI KOMBINAT

SOUR - ZAGREB

Vsem kuhinjam
vzgojnovarstvenih
zavodov, šol in domov
za učence in študente!

PONUJAMO VAM:

adidas

specialno športno
obutev

- telovadno orodje in športno opremo
- športno konfekcijo in obutev
- telovadne copate, hlačke, majice, drese,
in trenirke

vse
za
šport -

 Slovenijašport

OBIŠČITE NAS
V NAŠIH PRODAJALNAH PO VSEJ SLOVENIJI!

Iz svojega

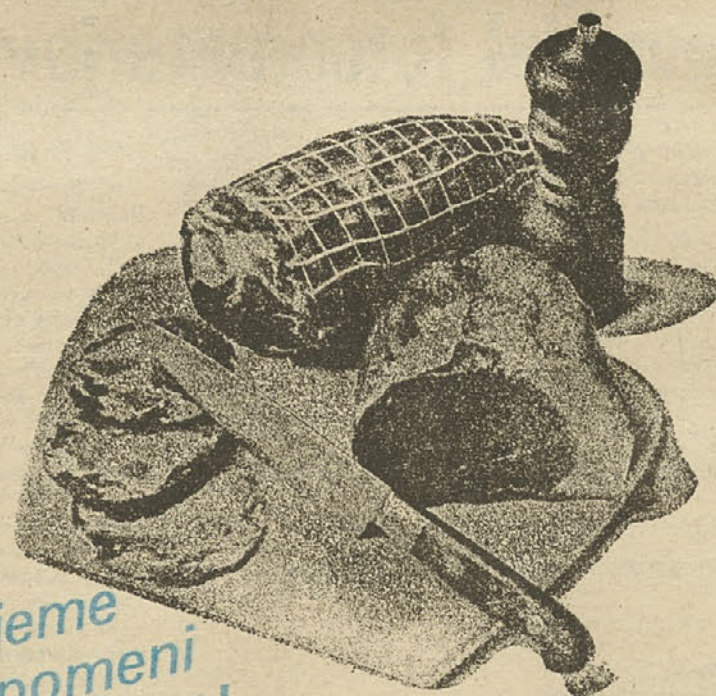
PROIZVODNEGA PROGRAMA VAM PRIPOROČAMO:

mesne izdelke (poltrajne in trajne) paštete,
mesne narezke in gotova jedila (v pločevini
ali globoko zamrznjena).

Naročila sprejema in vas obvesti o cenah, rokih, izboru in o pogojih dobave
predstavništvo v Ljubljani:

Tržaška 69, telefon: (061) 65-982.

Sljeme
pomeni
kakovost!